

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

FILMOVÁ A TELEVIZNÍ FAKULTA

Filmové, televizní a fotografické umění a nová média

Scenáristika a dramaturgie

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Princip Mary Sue aneb jak nestvořit příliš dokonalou postavu

Adéla Kabelková

Vedoucí práce: Mgr. Helena Bendová

Oponent práce:

Datum obhajoby:

Přidělovaný akademický titul: MgA.

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

FILM AND TV SCHOOL

Film, Television, Photography, and New Media

Screenwriting and Dramaturgy

MASTER'S THESIS

**The Principle of Mary Sue Phenomenon or How to Not
Create a Too Perfect Figure**

Adéla Kabelková

Supervisor: Mgr. Helena Bendová

Reviewer:

Date of defense:

Academic degree assigned: MgA.

P r o h l á š e n í

Prohlašuji, že jsem bakalářskou/magisterskou/disertační práci na téma

Princip Mary Sue aneb jak nestvořit příliš dokonalou postavu

vypracoval(a) samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze

Evidenční list

Uživatel stvrzuje svým podpisem, že tuto práci použil pouze ke studijním účelům a prohlašuje, že jí vždy řádně uvede mezi použitými prameny.

[illegible]

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucí své práce, Mgr. Heleně Bendové, a to za podnětné rady, ochotu a vstřícnost, bez níž by tato práce nikdy nemohla vzniknout.

Abstrakt

Magisterská diplomová práce s názvem *Princip Mary Sue aneb jak nestvořit příliš dokonalou postavu* se zaměřuje na fenomén literární fanouškovské tvorby zvané fan fiction a jeho specifického žánru Mary Sue. V něm se objevují až absurdně dokonalé charaktery, které na sebe strhávají veškerou pozornost a často disponují nepřiměřenými superschopnostmi. V teoretické části dojde k nastínění důvodů vzniku Mary Sue žánru a vysvětlení jeho konkrétních specifik. Dále budou popsány vybrané dramaturgické poučky, které mají pomoci autorům při budování postav. V analytické části pak následuje rozbor tří filmových a seriálových hrdinů (Jon Snow ze *Hry o trůny*, Rey ze *Star Wars: Síla se probouzí* a Grace z *Peaky Blinders*), na nichž můžeme demonstrovat prvky Mary Sue postav. Cílem práce je navrhnout využití principu Mary Sue coby dramaturgické pomůcky při vývoji postav.

Klíčová slova

Fan fiction, Mary Sue, fanoušek, seriál, film, autor, dramaturgie, charakter, Hra o trůny

Abstract

Masters diploma thesis *The Mary Sue Principle or How Not To Create A Too Perfect Character* is focused on the literary phenomenon of fan literary work – fan fiction – and its specific genre, Mary Sue. For this genre are typical almost ridiculously/absurd perfect characters, which attract all of the attention to themselves and often have excessive superpowers on their disposal.

The theoretical part of the thesis outlines the reasons for the creation of Mary Sue and explain specifics of this phenomenon. Moreover, it describes describe dramaturgic rules, which are supposed to help authors to create a character. The analytic part of the thesis then analyzes three movie and TV series characters – Jon Snow from *Game of Thrones*, Ray from *Star Wars: The Force Awakens* and Grace from *Peaky Blinders* – which can be used to demonstrate components of a *Mary Sue* type of character. The goal of this thesis is to propose the use of the Mary Sue principle as a dramaturgic tool for character building.

Key words

Fan fiction, Mary Sue, fan, series, film, author, dramaturgy, character, Game of Thrones

Obsah

1 Úvod	9
2 Představení fan fiction	12
2. 1 Definice a základní principy	12
2. 2 Historie	12
2. 3 Výchozí originální díla	13
2. 4 Autoři a jejich důvody pro psaní fan fiction	14
2. 5 Žánry fan fiction a specifická označení	16
2. 6 Sporné aspekty fan fiction	18
2. 7 Výhody psaní fan fiction	19
3 Mary Sue	21
3. 1 Definice a okolnosti vzniku	22
3. 2 Mary Sue a další možná označení	23
3. 3 Typy Mary Sue a její charakteristika	24
3. 4 Smysl Mary Sue	27
3. 5 Je vaše postava Mary Sue?	29
4 Dramaturgie postav a Mary Sue	31
5 Jak nestvořit příliš dokonalou postavu aneb Mary Sue ve filmu	37
5. 1 Zdůvodnění výběru postav	38
3. 5 Analýza postav	39
6 Jon Snow ze <i>Hry o trůny</i>	40
6. 1 Historie a charakteristika postavy	41

6. 2 Jon Snow coby postava Mary Sue	41
6. 3 Možné vylepšení	43
7 Rey ze <i>Star Wars: Síla se probouzí</i>	40
7. 1 Historie a charakteristika postavy	44
7. 2 Rey coby postava Mary Sue	45
7. 3 Možné vylepšení	47
8 Grace z <i>Peaky Blinders</i>	48
8. 1 Historie a charakteristika postavy	48
8. 2 Rey coby postava Mary Sue	48
8. 3 Možné vylepšení	50
9 Závěr	52
10 Jak nestvořit příliš dokonalou postavu aneb Mary Sue ve filmu	54

1 Úvod

„Abych to upřesnila, jsem holka, ztřeštěná, jsem pro každou legraci, miluji vtip a jsem extrovert. Také jsem zapomněla oznámit, že dovedu mluvit se zvířaty. Ale jen s některými druhy. (...) Měřím 175 centimetrů, jsem hubená, ráda sportuji a každé ráno chodím běhat. Ráda plavu, ale jednu chybu mám. Jsem "nenažraná", jak tvrdí Nat. Nemůžu pochopit, že mám prostě hlad a i když už mi bude za čtrnáct dní 17 let, jsem stále ve vývinu a potřebuji jíst. No a abych to zaokrouhlila, jsem prostě až moc hubená na to, kolik toho sním.“¹

Ve své bakalářské práci *Fan fiction se zaměřením na fenomén Mary Sue* jsem v roce 2014 nastínila principy literární fanouškovské tvorby zvané fan fiction. V nich lidé sepisují příběhy z jejich oblíbeného literárního, filmového či jiného universa (takzvaného kánonu²). Do něj vkládají nové postavy č zápletky popřípadě dále rozvíjí děj. Věnovala jsem se především specifickému stylu povídek označovaných jako Mary Sue. Ty popisují příběhy, v nichž se setkáváme s takzvanou „příliš dokonalou postavou“. Mary Sue hrdinky či Marty Sue hrdinové vynikají svým zvláštním, čarokrásným zjevem, obvykle disponují magickými schopnostmi a často jsou to pouze oni, kdo aktivně posouvají děj dopředu.

Fanouškovská literární tvorba má mnohá úskalí. Vzniká především v internetových komunitách a díky její „snadné realizaci a prezentaci“ (osobní počítač a připojení k internetu je dnes samozřejmostí) můžeme snadno vyhledat miliony takto zaměřených povídek.³ Je jasné, že v takovémto

¹ Ponecháno v plném znění včetně gramatických a stylistických chyb. Bradavický expres. In: *Glosy by Modruš & Červuš* [online]. 2010 [cit. 2014-08-27]. Dostupné z: <http://modra-cervena.livejournal.com/910.html>

² Canon, počestěle kánon – v terminologii fan fiction předloha, ze které autor vychází. Viz Canon. In: *Urban Dictionary* [online]. 2005 [cit. 2014-08-28]. Dostupné z: <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Canon>

³ Pro představu, webová stránka fanfiction.net, která je nejstarší a největší platformou pro zveřejňování fan fictionů, obsahuje k dnešnímu dni (24. 7. 2017) přes 770 000 povídek ze světa Harryho Pottera (a statisíce dalších odkazujících na jiné knihy, filmy, seriály atd.).

množství příspěvků najdeme díky nezkušenosti často začínajících autorů mnoho chyb a balastu. I zde je ale možné najít osvěžující příspěvky doplňující výchozí dílo, z něž autoři čerpali.

Osobně mě nejvíce zaujaly právě Mary Sue povídky, v nichž se odrážejí aktuální trendy i osobní touhy, jež do svých postav pisatelé fan fiction promítají. Širší publikum má tendence Mary Sue postavy shazovat či se jim vysmívat pro jejich absurdní psychologii či neuvěřitelnou morální i fyzickou dokonalost. To vyvolává otázku, jak dávkovat postavám určité charakterové rysy takovým způsobem, aby byly recipientům sympatické a mohly se na ně snadněji napojit. Mary Sue postavy často nemají žádné negativní vlastnosti, nikdy neselžou a vždy se zachovají správně. Pokud už se u nich objevuje temná minulost či stinné stránky osobnosti, vždy je s tím nakládáno jako s čímśi vzrušujícím a ojedinělým.

Vzhledem k mému studiu scenáristiky a dramaturgie bych ráda poukázala, na co si dát při vytváření filmových hrdinů pozor, abychom se vyvarovali nedostatků Mary Sue postav. Tento pojem totiž postupem času překročil hranice internetu a začíná se využívat i pro označování literárních, filmových či jiných charakterů. Toto prorůstání určitých fenoménů napříč různými médii považuji za velmi zajímavé a rovněž inspirativní. Aniž bychom znali definici Mary Sue, i ve filmu či knihách jsme schopni identifikovat řadu postav, které nám svými kladnými vlastnostmi vyloženě „lezou na nervy“. Proč to tak cítíme? Dá se tomu při tvorbě charakterů zabránit? A je každá přehnaně dokonalá postava Mary Sue? Ačkoli na tyto otázky neexistuje jednoznačná odpověď, ráda bych se přece jen pokusila více je prozkoumat.

V teoretické části této práce se zaměřím na vysvětlení pojmů jako je fan fiction a z něj vycházející termín Mary Sue. Dále poukážu na dramaturgické postupy při psaní postav. Jelikož jsem některé základní prvky ohledně fan fiction podrobněji rozepsala ve své bakalářské práci, provedu nyní jen jejich stručné nastínění a budu se podrobněji věnovat vybraným tématům, jimž jsem se tehdy nemohla kvůli rozsahu i zaměření textu plně věnovat. Jedná se o rozepsání důvodu vzniku Mary Sue a přesnější vymezení toho, jak se tyto postavy projevují a podle čeho je můžeme poznat.

Během praktické části pak představím tři filmové a seriálové hrdiny (Grace z *Peaky Blinders*, Jon Snow ze *Hry o trůny* a Rey ze *Star Wars*) u nichž

v odborných i laických kruzích převládá názor, že vykazují prvky Mary Sue postav. Následně dojde k jejich analýze, v níž se pokusím představit základní pravidla, na něž při konstrukci postav musíme myslet, aby naše charaktery neoplývaly nepřiměřeně pozitivními a dokonalými rysy.

Rozhodně nechci tvrdit, že hrdinové ve stylu Mary Sue jsou nezajímaví nebo nevyhovující pro použití v příběhu. Naopak, fenomén Mary Sue s sebou přináší i řadu pozitiv. Především jde o testování diváckého vkusu a ztotožňování se s postavou. Zároveň nám může žánr Mary Sue pomoci při uvažování o tom, jak vhodně „namíchat“ charakter daných postav.

Pro to, abychom označili vybraného hrdinu za představitele Mary Sue, neexistují žádná objektivní pravidla. Vycházím tudíž z úzu, tedy všeobecně přijímaného názoru, jenž se objevuje napříč internetovými fóry. Ty tvoří podklad pro zkoumání fan fictionu i žánru Mary Sue jako takového.

Vzhledem k tomu, že téma fanouškovské tvorby a její podkategorie s názvem May Sue není v českém prostředí příliš dobře zpracováno, budu vycházet primárně ze zahraničních odborných zdrojů.

2 Fan fiction

2. 1 Definice a základní principy

Pod pojmem fan fiction (rovněž jsou možné varianty i fanfiction, fan-fiction či počeštěle fanfikce) rozumíme souhrnné označení pro tvorbu⁴ vytvářenou fanoušky, jež primárně vychází z již existujících děl.⁵ Primárnímu zdroji, z něž autoři vychází, říkáme kánon (anglicky canon⁶). Skupinu příznivců, kteří se kolem tohoto kánonu sdružují, vymezujeme jako fandom. Pro fan fiction je typické, že se zveřejňuje zejména na internetu a autoři za ně nedostávají zaplacení. Díky tomu, že se pracuje s pro všechny členy fandomu známým světem i postavami, ušetří si pisatel práci s popisem charakterů a událostí, jež všichni dobře znají z kanonického díla. Chceme-li tedy vymyslet fanfikci ze světa *Harryho Pottera*, nemusíme se obtěžovat popisem nejlepších přátel hlavního hrdiny či vysvětlovat, proč má na čele jizvu ve tvaru blesku. Tyto informace by čtenáře nudily, neboť je mají dobře zafixované z originálních knih.

2. 2 Historie

Přesné vymezení vzniku fan fiction je problematické. Zjednodušeně můžeme říci, že touha vyplňovat mezery v díle někoho jiného je z hlediska teorie interpretace naprosto běžnou záležitostí.⁷ Henry Jenkins ve své slavné knize *Textual Poachers: Television Fans & Participatory Culture* definoval fanouška jako entitu, jejímž cílem není jen pasivně přijímat informace skrze

⁴ Kromě literární fanouškovské tvorby existují i fanouškovské kresby či obrazy. Ty označujeme pojmem fanart. Fanouškovská videa pak nesou název fanvideo.

⁵ JENKINS, Henry. *Textual poachers: television fans and participatory culture*. Londýn: Routledge, 1992, , s. 34. ISBN 0-203-37449-5

⁶ Fandom - (z angličtiny hnutí příznivců) tento pojem používá i čeština a je všeobecně známý mezi (českými) autory fan fiction. Znamená „společnost lidí obdivujících určitý seriál, film, knihu, atd.“ Pokud například máte rádi *Pána prstenů*, patříte do fandomu Pána prstenů. Viz COPPA, Francesca. A Brief History of Media Fandom. In K. Hellekson, & K. Busse, *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of Internet: New essays*. Jefferson, N. C.: McFarland, 2006. ISBN 978-0-7864-2640-9, s. 42

⁷ JENKINS, Henry. *Textual Poachers: Television Fans and Participatory Culture*. New York, Londýn: Taylor & Francis, 2004, s.15. ISBN 978-0-2033-6191-7

autorovo dílo. Naopak, fanoušek má tendenci vymezovat se vůči producentovi díla a aktivně vytváří nové podněty v interpretaci primárního zdroje.

Během četby či sledování filmů nás zkrátka často zaujme vybraná postava či příběhový zvrat, který si dále sami pro sebe rozvíjíme. O tom svědčí například i potřeba tvorby apokryfních evangelií, kde je na jednotlivé Kristovy úkony či myšlenky nahlíženo z pohledu, jaký oficiálně uznaná evangelia nenabízí.⁸

Ve středověku se pak objevovaly tzv. alexandreidy, které z různých úhlů nahlížely na život a činy Alexandra Velikého, přičemž každý autor si děj utvářel podle osobních i národních preferencí.

V českém prostředí můžeme použít jako příklad Karla Vaňka, jenž byl epigonem Jaroslava Haška a dopsal pátý a šestý díl *Osudů dobrého vojáka Švejka*.

Co do moderního pojetí fenoménu fan fiction je stěžejní sci-fi *StarTrek*, jehož ohromná popularita vedla k masivnímu sdružování fanoušků, kteří cítili potřebu rozvíjet příběhy svých oblíbených hrdinů i nezávisle na seriálu. V tomto období se poprvé objevilo moderní označení fan fiction, jež představovalo fanouškovskou povídku. Ty vycházely v nekomerčních fanouškovských časopisech, takzvaných fanzinech.⁹

Největšího vývoje však fan fiction tvorba zaznamenala v průběhu devadesátých let, což bylo logicky způsobeno rozmachem internetu. Sdílet své výtvořby bylo najednou velmi snadné a komunity jednotlivých fandomů začaly exponenciálně narůstat.

2. 3 Výchozí originální díla

Ve světě tvůrců fan fiction platí jednoduché pravidlo: „Ať je to, co je to, je na to fan fiction.“ Největší oblibě se samozřejmě těší díla známá nejširšímu publiku, která v době svého vzniku vyvolala senzaci. Jedná se proto zejména

⁸ Například z pohledu úlohy a role žen v rámci křesťanství (Mariino evangelium) či o relativizaci Jidášovy zrady a jejího opodstatnění pro Kristovu oběť (Jidášovo evangelium).

⁹ VERBA, Joan Marie. *Boldly Writing: A Trekker Fan and Zine History, 1967 - 1987* [online]. Minnetonka: FTL Publications, 2003, s. 3 [cit. 2017-08-26]. ISBN 55345-0363.

o *Harryho Pottera*, *Pána Prstenů*, komiksové universum Marvelu a DC apod. Existují ale i zájemci, kteří se věnují okrajovým a leckdy i starším výchozím zdrojům. Během chvilkového projíždění internetu se můžeme proklikat na fan fiction tvorbu ze světa *Tří mušketýrů*, antické *Illias a Odyssey* či nezávislých a méně známých seriálů (například *Ashes to Ashes* od BBC). Fan fiction se píše i na muzikály (*Fantom opery*), televizní pořady (*Top Gear*) nebo oblíbené youtubery. To dokládá, že fan fiction je velmi rychle schopná reagovat na aktuální novinky a nové tendence. V době psaní mé bakalářské práce (rok 2014) byly fan fictiony se zaměřením na youtubery okrajovou záležitostí. Nyní se jich objevuje mnohonásobně více, což souvisí s rozšířením natáčení na youtube a nárůstem fanouškovské základny (tzv. odběratelů).

2. 4 Autoři a jejich důvody pro psaní fan fiction

Autorem fan fictionu může být pochopitelně kdokoli. Pokud bychom ale měli stanovit, kdo je typickým pisatelem fanfikce, dojdeme k závěru, že se jedná o náctiletou dívku.¹⁰ To lze odůvodnit nejen statistickým faktem, že děvčata častěji čtou než chlapci¹¹, ale i tím, že dívky mají tendenci psát o svých mužských idolech. Toto tvrzení je značně komplikované a mnohvrstevnaté a k jeho plnému pochopení je rozsah i zaměření této diplomové nedostačující. Zjednodušeně můžeme říci, že v literárním i filmovém prostředí převládají mužské postavy, které jsou mnohem zajímavěji utvořeny než jejich ženské protějšky. Dívky (i vzhledem k složitému období dospívání) pociťují k těmto mužským hrdinům velmi často romantické pnutí, které je nutí konstruovat s nimi další možné příběhy.

Naopak ženské postavy „dopisují“ dospívající děvčata do svých fanfikcí i z možného důvodu, že se v konkrétním kanonickém díle neobjevuje dostatečné množství sympatických a uvěřitelných ženských postav, s nimiž by se mohly čtenářky ztotožnit.

¹⁰ JENKINS, Henry. *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. 2. vyd. New York, Londýn: NYU Press, 2006, s. 178. ISBN 978-0-8147-4281-5.

¹¹ Viz BOFFEY, Daniel. The truth about boys and books: they read less – and skip pages.

In: *Guardian* [online]. 2016 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z:

<https://www.theguardian.com/education/2016/oct/22/the-truth-about-boys-and-books-they-read-less-and-skip-pages>

Pro chlapce je „kvalitní mužský hrdina“ spíše jakousi normou, někým, koho obdivují, ale není zde tolik patrné citové pouto, které by je nutilo o svém oblíbenci dále psát. Vybrané ženské hrdinky jim sice mohou přijít fyzicky atraktivní, ovšem díky jejich často nedostatečné psychologii a rozmanitosti už nepociťují touhu obsadit je do „hlavních rolí“ svých potenciálních příběhů. Jak ale již bylo řečeno, toto je pouze obecné zjednodušení nezohledňující do hloubky osobní diferenciaci, orientaci či gender pisatelů.

Fan fiction je skvělou platformou pro to, abychom si v něm realizovali představy, po nichž ve skutečném životě toužíme, ale nedostávají se nám, popřípadě se jejich naplnění dokonce obáváme. Rovněž poskytuje možnost „vypsání se z problému“ narativnější a ucelenější formou než je tomu třeba u úvahových deníkových zápisků.

Uvedme si pro ilustraci konkrétní důvod jedné autorky fan fiction, která vystupuje na internetu pod přezdívkou Velvet Extasy:

„Od vysněné představy ideálního člověka je už jen malý krůček k tvorbě fan fiction. S postavou, kterou osobně neznám, ale líbí se mi, si můžu dokonale hrát a přizpůsobit si jí k obrazu svému, ve fan fiction vlastně každý autor tvoří tak trochu nového Frankensteina...no a proč ne?

(...)

Zjednodušeně řečeno, FF [fan fiction] píšu proto, že mám ráda Adama a v těchto situacích bych ho chtěla vidět, stejně tak Strifyho a další mé oblíbené zpěváky, herce. Přiznám se, že jsem jednou napsala povídku s klukem, do kterého jsem byla blázen. Jednou jedinkrát a dala mu tam jeho skutečné charakterové vlastnosti, bože, to byl hnus fialovej:-D

Takže asi takhle, utíkám ráda do představ, kde jsou oni, protože mě realita v tomhle směru nijak zvlášť nenaplňuje.

(...)

Dělejme každý to co nás baví a nesudíme ostatní, že je baví něco jiného. Každý má své osobní důvody pro to co dělá, ať už je to zklamání, láska k té činnosti, nebo jenom chuť něco dokázat. ¹²

2. 5 Žánry fan fiction a specifická označení

V pestré tvorbě literární fanouškovské tvorby najdeme snad všechny možné žánry. Objevují se detektivní příběhy, romanticky laděné povídky, westerny, thrillery či dokonce parodie. Může se jednat buď o samostatné příběhy, nebo romány na pokračování. U nich už ale záleží na autorově sebekázni a výdrži. Velmi často skončí na první pohled ambiciózní dílo už po pár úvodních kapitolách. Najdeme zde ale i rozsáhlé útvary, které vytváří dokonce celé ságy. Příkladem budiž fanfikce ze světa *Harryho Pottera* nazvaná *Harry Crow*, která vzniká od ledna 2016 a obsahuje k dnešnímu dni (26. 7. 2017) neuvěřitelných sto šest na sebe navazujících kapitol.

Kvůli ochraně mladistvých čtenářů existuje konvence, aby autoři označovali své povídky speciálními zkratkami. Ty udávají, pro jakou věkovou skupinu je fanfikce vhodná a zohledňují výskyt vulgarit, brutálních či sexuálních scén:

- K z anglického „kid“ (dítě), vhodné pro děti od věku pět let a více
- K+ plus označuje starší děti, příběh je vhodný od věku devět let a více
- T z anglického „teenager“ (náctiletý), téma fanfikce je určené mladistvým od třinácti let
- M z anglického „mature“ (zralý, vyzrálý), příběh je vhodný od šestnácti let věku
- MA z anglického „mature adults“ (dospělý), fanfikci by měli číst pouze lidé ve věku osmnáct let a výše

¹² Ponecháno v původním znění. Viz Proč píšu (a sakra ráda) fan fiction!. In: [Http://velvetextasy.blog.cz](http://velvetextasy.blog.cz) [online]. 2011 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <http://velvetextasy.blog.cz/en/1108/proc-pisu-a-sakra-rada-fan-fiction>

Dále se doporučuje autorům fanfikcí hned v záhlaví svých povídek udávat patřičná varování, aby se nepřipravený čtenář nesetkal s něčím, co je mu nepříjemné a na co není připravený. Ve fan fiction se totiž často setkáme s prvky jako BDSM, znásilnění, či homosexuální romance a pohlavní styk. Příběhy, v nichž mají mezi sebou fyzické či mentální vztahy postavy stejného pohlaví, které se v kanonickém díle chovají jako heterosexuálové, označujeme pojmem slash.¹³ Oblíbenými slash páry jsou například Harry Potter a Draco Malfoy, kteří jsou v kanonickém díle odvěcí rivalové. Dále se velké popularity těší i Sherlock Holmes a James Watson, což vzniklo díky masové popularitě britského seriálu *Sherlock*. Existuje pochopitelně i tzv. femslash, jenž poukazuje na homosexuální vztah dvou žen. V českém prostředí to byla například oblíbená dvojice Xena a Gabriela ze seriálu *Xena*.¹⁴

Mezi další specifické žánry patří tzv. crossover¹⁵. Ten v sobě propojuje dva či více různých fandomů. Ve fanouškovské povídce se tak například potká Frodo Pytlík z *Pána prstenů* se Supermanem a společně interagují.

Dále se hojně ve fan fiction tvorbě vyskytuje i tzv. alternative universe (AU). V doslovně přeloženém žánru alternativního vesmíru se postavy dostávají do jiné, pro kanonický příběh netypické, reality. Jde například o příběh Harryho Pottera, jenž byl přenesen do středověku.

Henry Jenkins ve své knize *Textual poachers: Television fans and participatory culture* dále zmiňuje, že ve fan fiction často najdeme i rozšíření oficiální osy příběhu, tedy sledujeme hrdiny v momentě, kdy kánon skončil či než dokonce začal. Objevuje se i erotizace, během níž se autoři více zaměřují na romantické i sexuální vztahy mezi hrdiny, což oficiální dílo nemusí v takovéto míře řešit. Typický je pro fan fiction i žánrový posun. Například z akčního sci-fi *Star Wars* si můžeme vypůjčit jen kulisy a vyprávění více se zaměřit na komediální nebo detektivní prvky.¹⁶

¹³ Pro více informací viz KABELKOVÁ, Adéla. *Fan fiction se zaměřením na Mary Sue*. Praha, 2014. FAMU, s. 14-16

¹⁴ O slashi a fanfiction obecně. In: Ne-lly.blog.cz [online]. 2011 [cit. 2014-08-26]. Dostupné z: <http://ne-lly.blog.cz/1111/o-slashi-a-fanfiction-obecne>

¹⁵ *A Fanspeak Dictionary* [online] 2010 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <http://expressions.populli.net/dictionary.html>

¹⁶ Viz JENKINS, Henry. *Textual poachers: television fans and participatory culture*. Londýn: Routledge, 1992, , s. 20, ISBN 0-203-37449-5

Ryze samostatným žánrem, který vznikl až s fanouškovskou tvorbou a dále z ní vychází je právě Mary Sue, o níž bude pojednávat celá následující kapitola.

2. 6 Sporné aspekty fan fiction

Asi každého při popisu principů fan fiction napadne morální dilema, které s sebou tento fenomén přináší. Řadě autorů oficiálně vydávané literatury je nepříjemné, že jejich postavy využívají amatérští spisovatelé a dodávají jim nové, pro kánon nepřírozené vlastnosti. Největším odpůrcem fan fiction je George M. M. Martin, jenž se proslavil svojí ságou *Píseň ledu a ohně*, z níž vychází seriál *Hra o trůny*. Naopak vstřícnější k fanouškovské tvorbě je J. K. Rowlingová, autorka *Harryho Pottera*. Ta naopak fanouškovskou tvorbu vítá.

Stejně tak s fandomem komunikují i autoři seriálového *Sherlocka*. V pauze mezi druhou a třetí sérií se objevovaly fanouškovské teorie a povídky vysvětlující Sherlockovu zdánlivou smrt. Tvůrci seriálu Mark Gatiss a Steven Moffat je s nadšením četli a v prvním díle třetí řady ty nejfantasknější z nich i zasadili do děje seriálu, který doteď Sherlockův úhybný manévr při skoku ze střechy domu uspokojivě nevysvětlil. Dále glosovali homosexuální vztah mezi Sherlockem a Watsonem, jenž se objevuje v řadě fanfikcí. Seriálový Sherlock totiž v opilosti Watsona políbí.¹⁷

O sporné nahlížení na vytváření fanfikcí se však postarala spisovatelka *Padesáti odstínů* šedi vystupující pod pseudonymem E. L. James. Toto dílo totiž vzniklo primárně jako fanfikce na upírské romány *Stmívání*. E. L. James ovšem své dílo oficiálně vydala a vydělala na něm několik desítek miliónů dolarů.¹⁸ To se vzpírá základnímu pravidlu ohledně fanouškovské tvorby – pokud nedostanete svolení od kanonického autora, musíte své

¹⁷ Sherlocology: THE ULTIMATE GUIDE FOR ANY BBC SHERLOCK FAN [online]. 2015 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <http://www.sherlockology.com/news/2015/6/3/steven-moffat-fan-fiction-030615>

¹⁸ *Fifty Shades of Grey' started out as 'Twilight' fan fiction before becoming an international phenomenon* [online]. 2015 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <http://www.businessinsider.com/fifty-shades-of-grey-started-out-as-twilight-fan-fiction-2015-2>

fanfikce publikovat zadarmo a s jasným odkazem na primární zdroj. Z právního hlediska je ovšem uchopení fanouškovské tvorby značně problematické.¹⁹ Pokud se pouze inspirujete jinými postavami a dáte jim odlišná jména (jako to udělala E. L. James) je otázka autorství těžko prokazatelná.

2. 7 Výhody psaní fan fiction

Pro mnoho lidí je fan fiction stále jen nepřehlednou směsí stylisticky odpudivých povídek s perverzními prvky. To je ale značně zjednodušující a škodlivé tvrzení. Primárně musíme brát v potaz už jen fakt, že řadě autorů přináší psaní fanfikcí jistou psychohygienu. Vypsát se z problémů a nejistot je očištná záležitost zejména pro dospívající, kteří, jak už jsme uvedli, tvoří majoritní podíl v rámci pisatelů fanfikcí.

Zároveň ale psaní fan fiction přináší i jistou „dramaturgii zdarma“. Autor je totiž v komentářích konfrontován s názory čtenářů. Je jakousi nepsanou slušností zanechat po přečtení pisateli zprávu, kde dojde k zhodnocení kladů a záporů díla. Pokud jsou zachována pravidla slušného chování a konstruktivní kritiky, může dojít k vypilování individuálního stylu jednotlivých autorů.

Navíc je ve fan fiction prakticky „vše dovoleno“, což je značně osvobozující. Autoři se mohou ve svých povídkách pokusit vymezit vůči obvyklému nastavení společnosti, a jdou tak proti proudu obecných norem. Lze tedy vyprávět ten samý oficiální příběh z pohledu utlačované menšiny a vrhnout tím jiné světlo na oficiální kladné postavy. Díky tomu je možné relativizovat na první pohled zažita fakta. Například americká klasika *Jih proti Severu* (*Gone With A Wind*) od spisovatelky Margaret Mitchellové v sobě nese řadu nelichotivých komentářů o černošském obyvatelstvu, u něhož je například relativizována jeho inteligence. Rozhodně nelze říci, že by takto Mitchellová psala cíleně a doopravdy urážela černochoy. Spíše byla limitována tehdejší dobou, což už dnes dokážeme prohlédnout. Proto se rozhodla Alice Randallová přepsat v roce 2001 celý příběh z pohledu černošské chůvy. Její

¹⁹Viz TUSHNET, Rebecca. *Legal Fictions: Copyright, Fan Fiction, and a New Common Law*. Loyola of Los Angeles Entertainment Law Journal, 2004.

dílo nese název *The Wind Done Gone* a přináší nám vykreslení rasismu devatenáctého století, z něž vychází i ten současný.²⁰

O podobný protipohled se pokusil Kámil Daúd s románem *Meursault, přešetření*. V něm si „vypůjčuje“ postavy a prostředí z Camusova *Cizince*. Ovšem převrací základní konflikt. Tentokrát to není běloch Meursault, kdo zabíjí bez zjevného důvodu neznámého Alžířana, ale naopak Alžířan, jenž zavraždí bělocha.

Z hlediska financí už se v rámci vytváření fan fiction nemusí jednat jen o „psaní zdarma a na web“. Server Amazon spustil projekt Kindle Worlds, v němž pisatelé fan fiction po dohodě s oficiálními autory zveřejňují svá díla k přečtení za určitý poplatek.

Fan fiction se navíc může stát inspirací pro vlastní, již ryze autorskou tvorbu. Česká spisovatelka Veronika Matysová na svých webových stránkách www.odstartujtesvojiknihy.cz popisuje, jak se z její fanfikce staly svébytné světy samy o sobě, jež jí bylo dovoleno vydat.²¹ Její *Míša v síti* vznikla původně jako fanfikce na Matrix. Autorka ale během psaní zjistila, že primární dílo až tak nepotřebuje a začala se věnovat problematice kyberšikany a zneužívání dětí na internetu. Sama Matysová pak píše:

„Když si teď, s odstupem pěti let, čtu vydanou Míšu v síti, jen velmi nesnadno za ní hledám svou původní fan fiction z Matrixu. Nebýt této sci-fi trilogie, příběh Míši by zřejmě nikdy nevznikl a já bych byla o jednu knížku chudší.

Takže rada pro vás – pokud máte napsanou nějakou dobrou fan fiction a rádi byste napsali knížku, zamyslete se nad tím, jestli tyto dvě věci nejdou propojit. Dejte si od textu trochu odstup a řekněte si – kdo je hlavní hrdina? Mohl by fungovat i v jiném prostředí? Co je jeho životní cesta? Odkud pochází a co je jeho hlavní problém?“

²⁰ Viz CHANDER, Anupam a Madhavi SUNDER. *Everyone's a Superhero: A Cultural Theory of Mary Sue Fan Fiction as Fair Use*. In: California Law Review [online]. 2007, s. 597 [cit. 2014-08-27]. Dostupné z: <http://scholarship.law.berkeley.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1228&context=californialawreview>

²¹ Viz MATYSOVÁ, Veronika. *Jak přeměnit vaši fan fiction na knížku* [online]. [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <https://www.odstartujtesvojiknihy.cz/jak-premenit-vasi-fan-fiction-na-knizku/>

3 Mary Sue

„Jéžiš, jejda, jámináčku“ pomyslela si Mary Sue, když vstoupila na můstek Enterprise. „Tak jsem tady, nejmladší poručík flotily – je mi jen patnáct a půl.“ Přišel k ní kapitán Kirk.

„Ach, poručíku, jsem do vás úplně blázen. Vyspíte se se mnou?“

„Kapitáne! Já nejsem tenhle typ dívky!“

„Máte pravdu a já si vás za to vážím. Tak, převezměte na chvíli velení lodi a já vám zajdu pro kafe.“

Na můstek přišel pan Spock.

„Co děláte ve velitelském křesle, poručíku?“

„To mi přikázal kapitán.“

„Dokonale logické. Obdivuji vaši mysl.“

Kapitán Kirk, pan Spock, doktor McCoy a pan Scott se přenesli s poručíkem Mary Sue na Rigel 37. Byli napadeni zelenými androidy a uvrženi do vězení. Ve slabé chvíli se poručík Mary Sue svěřila panu Spockovi, že i ona je napůl vulkánského původu. Rychle se však dala dohromady, otevřela zámek svojí vlásenkou a všichni se vrátili zpět na loď.

Na palubě ale doktor McCoy a poručík Mary Sue zjistili, že všichni, kteří se přenesli dolů, byli vážně napadeni robotky přelétavé rýmy, Mary Sue ne tak silně. Zatímco čtyři důstojníci zmírali na ošetřovně, poručík Mary Sue řídila loď a řídila ji tak dobře, že obdržela Nobelovu cenu za mír, vulkánský Řád za statečnost a tralfamadorské Vyznamenání Robhoda Blaženého.

Choroba ji však nakonec dostihla a ona vážně onemocněla. Na ošetřovně naposledy vydechla v kruhu kapitána Kirka, pana Spocka, doktora McCoye a pana Scotta, kteří nepokrytě trpěli nad ztrátou jejího krásného mládí a mladistvé krásy, inteligence, schopností a dobroty vůbec. Datum jejího narození je dodnes na Enterprise státním svátkem.”²²

²² Originální povídka od Pauly Smithové, která definovala žánr Mary Sue. Překlad je fanouškovským dílem autorky s nickem Evi Smaior. Viz *E-vismaior.blog.cz* [online]. 2011 [cit. 2014-08-27]. Dostupné z: <http://e-vismaior.blog.cz/1109/povidka-ktera-dala-ve-fan-fiction-vzniknout-pojmu-mary-sue>

3. 1 Definice a okolnosti vzniku

Ačkoli bylo zatím v této práci naznačeno, že fan fiction má tendenci spíše přebírat již zažitě postavy, dějové linky či literární postupy, přece jen v něm najdeme i svébytný žánr, který se oficiálně definoval právě díky specificky laděným povídkám. V nich vystupovali překrásní hrdinové a hrdinky s často temnou minulostí, ale za to s nadpřirozenými schopnostmi. Tyto postavy oplývaly dechberoucím intelektem, stávaly se neodolatelnými pro své okolí a byly to pouze ony, kdo mohly porazit zlé síly. Bohužel pro ně ale často neměly žádné jiné vlastnosti než ty „bombastické“ a díky nezvládnuté psychologii i přes své plusy působily na své čtenáře poněkud nudně.

Rozhodnutí označovat takovéto povídky termínem Mary Sue vychází z výše uvedené povídky od Pauly Smithové. Ta v roce 1973 uveřejnila svůj text *A Trekkie's Tale* ve fanzinu *Menagerie 2*. Reagovala na styl psaní, který se v komunitě fanoušků *Star Treku*, tzv. Trekkies, začal rozmáhat. Jednalo se o povídky, v nichž se objevovala mladá dívka, která svými schopnostmi předčila všechny další členy vesmírné lodi Enterprise. Tato hrdinka byla skromná, čestná, roztomilá, leckdy se ani neprojevovala nijak aktivně. Stačilo pouze to, že vůbec „je“ a ihned všechny další postavy plnily, co po nich chtěla. Nejen, že se do ní zamiloval často přelétavý kapitán Kirk, děvčeti se povedlo vzrušit i samotného Spocka, jenž je dle kánonu k záležitostem ohledně žen či mužů poněkud chladný.²³ Děvče se následně dostává do popředí a vše se točí pouze okolo ní. Spock, Kirk i další postavy jsou nedůležité, jejich úlohou je pouze odkrývat hrdinčinu genialitu, krásu nebo ji následovat v jejím rozhodnutí. Nebylo nijak nestandardní, že dívka na konci příběhu tragicky zemřela, jelikož se obětovala pro „vyšší dobro“ a přežití zbylé posádky.

Smithové se tyto nadpřirozeně úžasné dívky zdály směšné. Aby upozornila na to, že si tyto „nadpřirozené bohyně“ nárokují čím dál tím větší část z fanouškovské tvorby, rozhodla se stvořit na ně parodii.

Smithová následně začala pracovat coby recenzentka fanouškovských

²³ Na druhou stranu, pokud už Spock někoho respektuje a má ho svým způsobem v oblibě, je to právě kapitán Kirk. Na základě těchto v původním seriálu velmi opatrně dávkovaných faktů vznikla mezi některými fanoušky téměř okamžitě po uvedení seriálu (1966) tendence chápat jejich vztah jako romantický. Díky tomu dodnes můžeme najít tisíce slash povídek o homosexuální lásce mezi oběma charaktery. Tvůrci seriálu toto spojení nikdy nepotvrdili.

povídek pro vybrané fanziny s tematikou *Star Treku*. Jelikož stále znovu a znovu narážela na povídky s abnormálně dokonalými hrdinkami, do nichž se zamilují všichni na Enterprise, začala je označovat podle jména protagonistky ze své vlastní povídky. Ze začátku musela tento nově vznikající termín vysvětlovat, ale postupem času se ustálil a stal se zastřešujícím označením pro celý tento žánr.

Musíme si ovšem uvědomit, že Mary Sue postavy nevznikly až s příchodem fanfikcí. Byly tu s námi odjakživa (např. Jana Eyrová), k jejich přesnější analýze však došlo až s příchodem fanouškovské tvorby. Postupy, které se ve fan fiction objevují, jsme schopni najít i v oficiálních dílech. To je jeden z dalších důvodů, proč nám pochopení utváření Mary Sue charakterů může pomoci i ve vlastní tvůrčí činnosti.

3. 2 Mary Sue a další možná označení

V terminologii fan fiction se setkáme kromě výrazu Mary Sue i s dalšími ustálenými spojeními. Pokud se jedná o přesvědčivě dokonalou mužskou verzi Mary Sue, můžeme narazit na označení takového typu charakteru jako Gary Stu, Murray Stue nebo Marty Stu.²⁴ Co do žánru ovšem není chybou definovat takovéto povídky s bezchybnými mužskými protagonisty jako Mary Sue. V českém prostředí fan fiction se pro Mary Sue ustálilo i familiární pojmenování Mařenka či Márinka.²⁵

Je důležité zmínit, že fenomén Mary Sue vychází z fanouškovské komunity, což mu ale neubírá na „důvěryhodnosti“. Dle teoretika Ricka Altmana se totiž na utváření žánru podílí i tzv. pragmatický aspekt, jenž zohledňuje pohled recipientů, (filmových) kritiků či samotných tvůrců.²⁶

²⁴ Viz MCCARDLE, Meredith. *Fanfiction, Fandom, and Fanfare: What's All the Fuss?* [online]. Boston: Boston University, 2003, s. 4 [cit. 2017-08-27]. Dostupné z: <http://www.bu.edu/law/central/jd/organizations/journals/scitech/volume92/mccardle.pdf>

²⁵ Mařenka neboli Mary Sue. *Belldandy.webnode.cz* [online]. 2012 [cit. 2014-08-27]. Dostupné z: <http://belldandy.webnode.cz/news/marena-neboli-mary-sue/>

²⁶ Viz ALTMAN, R. *Sémanticko-syntaktický přístup k filmovému žánru*. Iluminace. 1989, 1, s. 17-29. ISSN 0862-397X.

3. 3 Typy Mary Sue a její charakteristika

V současné době rozlišujeme hned několik typů Mary Sue. Nejedná se o primárně odborné termíny, ale rozlišení, které vzniklo v internetové komunitě autorů fan fiction a bylo postupně přijato i v dalších odborných pracích, jež se začaly fenoménem Mary Sue zabývat.

Všechny typy Mary Sue mají společné dva atributy. Tím prvním je, že se až na výjimky jedná o náctiletou dívku. Tím druhým je fakt, že na sebe strhává veškerou pozornost v příběhu.

Samozřejmě existují nejrůznější variace na rozlišení Mary Sue, i přesto napříč nejrůznějšími weby a fandomy můžeme najít shodné prvky. Níže uvedené druhy Mary Sue vychází z českého prostředí fandomu *Harryho Pottera*. Uvedená „terminologie“ se objevuje v Projektu Mary Sue, což je nejrozsáhlejší text mapující fenomén Mary Sue v České republice.²⁷ Objevil se na internetových stránkách potterpovídky.cz a jeho cílem bylo upozornit autory a autorky fanfikcí na problematické aspekty jejich postav, z nichž se snadno může stát Mary Sue.

Mary Sue dokonalá

Nejčastější typ Mary Sue, jejímiž hlavními atributy je nadpozemská krása, jíž nemůže odolat žádná z jiných postav. Často je děj povídky až druhotný, primárně jde autorům o to popsat, v čem všem je tato hrdinka dokonalá a jiná než „obyčejní smrtelníci“. Charakter této postavy je často velmi plytký a z hlediska feministického čtení i značně zrůdný. Této Mary Sue totiž stačí jen to, že je krásná, veškeré další vlastnosti a schopnosti, jako třeba inteligence, odvaha, síla, jsou vedlejší.

Mary Sue bohyně

Tento typ Mary Sue už aktivně koná, ale bohužel jako jediná postava příběhu. Mary Sue bohyně disponují genialitou a povětšinou i magickými schopnostmi.

²⁷ Viz Projekt Mary Sue. In: Potterpovídky.cz [online]. 2005 [cit. 2017-08-27]. Dostupné z: <http://www.potterpovídky.cz/web/viewstory.php?sid=15>

Velmi často jsou vyvolené věštbou k tomu, aby zachránily svět. Svou moc umí ihned dokonale ovládat a zastíní i zkušenější kanonické postavy. Například Mary Sue bohyně je ve fanfikci ze světa Pána prstenů mocnější než jeden z nejschopnějších čarodějů Středozemě, Gandalf.

Mary Sue chudinka

Velmi hojně se vyskytuje fakt, že Mary Sue prožila otřesné dětství, stala se obětí týrání či byla nemilovaná. Osud se k ní choval krutě a ona musela mnoho vytrpět. Díky tomu ale v sobě objevila mravní sílu a odhodlání bojovat se zlem. Mary Sue chudinka často skončí tragicky. Povětšinou se obětuje za svou lásku a na konci příběhu zemře.

Mary Sue vykrádačka

Autor či autorka jsou natolik nespokojení s hrdinkou oficiálního díla, že se rozhodnou ignorovat ji a plně nahradit vlastní, dokonalejší verzí. Například Scullyová z Akt X je vyřazena z děje a místo ní přichází tento typ Mary Sue, který ji co do funkce v příběhu plně nahradí.

Mary Sue stíhačka

Opět co do feministického čtení velmi sporný typ Mary Sue. V tomto případě jde hlavní hrdince pouze o to, aby získala svou životní lásku, o niž se pokouší všemi možnými i nemožnými prostředky. Šťastný konec nastává v momentě, kdy Mary Sue se svým objektem touhy začne chodit nebo se za něj provdá.

Je obvyklé, že v žánru Mary Sue dochází k propojování jednotlivých typů. Během analýzy Mary Sue povídek, kterou jsem prováděla při psaní mé bakalářské teoretické práce, jsem sama pro sebe definovala ještě jeden typ Mary Sue. Ten jsem nazvala Mary Sue osamostatňující se od kánonu. Sem patří postavy, které jsou sice stále značně dokonalé, zajímavé a bezchybné, ale jejich autoři už promyšleněji pracují s jejich psychologií i dějovými zvraty,

jež musí tyto hrdinky postupovat.²⁸

Povšimla jsem si, že tyto Mary Sue už tolik nevychází z kánonu oficiálního díla a velmi snadno by mohly fungovat i samostatně, coby svébytné autorské postavy. Navíc už tolik nepotřebují „opěrné body“ v podobě reálií, charakterů či postav z primárního zdroje, jimiž se na počátku autor či autorka inspirovali.

Ačkoli toto tvrzení vyžaduje ještě podrobnější výzkum, lze se domnívat, že je zmíněný fakt způsoben rostoucími literárními kvalitami daného pisatele, jenže se snaží vystoupit skrze známé prostředí kanonického díla do vlastního světa s jeho specifickými vlastnostmi.

Z čeho se u žánru Mary Sue můžeme poučit i při tvorbě scénářů a psaní obecně je, jakým způsobem se daná postava projevuje. Vlastnosti Mary Sue jsou nám často pouze popsány skrz vedlejší postavu, samotnou hlavní hrdinkou či vypravěčem. Je to jakýsi výčet fantaskních i běžných vlastností. Například Mary Sue ráda čte, plave, stará se o opuštěná zvířata, umí být neviditelná atd. Ale v ději nic z toho nedělá a my ji ani jednou aktivně nevidíme, že by si vzala knihu, šla si zaplavat či se zneviditelnila. To se často objevuje i ve scénářích. Ačkoli je nám pasivně oznámeno, co vybraná postava umí, jako diváci nikdy nevidíme aktivní a přímé využití zmíněných dovedností.

U Mary Sue charakteru po většinu času stačí, že se vůbec někde vyskytuje a je okouzlující. Pokud Mary Sue hrozí nebezpečí, soupeře přemůže silou, aniž by využila znalosti toho, co je nám předloženo, že ovládá. To vybízí k polemice nad (ne)spolehlivostí vypravěče. Opravdu má Mary Sue postava ráda tyto koníčky či disponuje zmíněnými vlastnostmi? Jak tomu můžeme věřit, když nic z toho nedělá?

Nelze automaticky říci, že pokud měl hrdina tragické dětství či má tajemný původ, tak jde automaticky o Mary Sue charakter. Rozhodující je to, jak moc se vše, co o postavě víme, odráží v její psychologii a činech. A zde Mary Sue vyznívá ploše a příliš jednoznačně. Této postavě totiž stačí k životu pouze to, že vůbec existuje a že je obklopena magickou aurou absolutní úžasnosti.

²⁸Pro více informací viz KABELKOVÁ, Adéla. *Fan fiction se zaměřením na Mary Sue*. Praha, 2014. FAMU, s. 41-45

3. 4 Smysl Mary Sue

Z předchozích řádků můžeme nabýt dojmu, že Mary Sue žánr je nehodnotný paskvil vhodný maximálně tak na stránky červené knihovny. To je ovšem chybné a příliš zjednodušující tvrzení. Pokusme se na chvíli oprostít od Barthesova tvzení, že „autor je mrtev“. Vztah autora a jeho textu je velmi těsně vidět právě v Mary Sue povídkách.

Obdobně jako u fan fiction obecně i tuto produkci vytváří především dospívající dívky. Pochopitelně se najdou i mužští pisatelé, ovšem jsou v menšině. Bohužel zatím neproběhl, pokud vím, žádný výzkum, který by se snažil rozklíčovat, podle čeho si autoři a autorky vybírají pohlaví svých dokonalých postav a jak se liší jejich motivace při psaní stejného či jiného genderu.

I tak ale nelze v Mary Sue tvorbě nevidět určitou personalizaci. Autoři i autorky mají tendenci „vpisovat se“ do svých dokonalých postav. Dostává se jim tak prostor, v němž mohou vypíchnout vlastnosti či fyzické rysy, které na sobě oblibují a ty „nepohodlné“ nahradit vysněnými atributy.²⁹

Povšimla jsem si, že Mary Sue povídky mají tendenci více než jiné fan fiction žánry podléhat současné módě. Soudím tak dle proměny vizuálu Mary Sue postav v řadě povídek, k nimž jsem se během posledních let dostala. Zatímco před patnácti lety byly Mary Sue často vyznavačkami Emo stylu, chodily v černé a růžové a měly tmavé vlasy s patkou přes oko, dnes je zájem o barevné vlasy a zajímavá tetování.

Významnějším faktem je to, že v Mary Sue povídkách dostávají prostor i dívky, které nesplňují pochybný důraz na bělošský původ a heterosexuální orientaci. Tyto dva sporné aspekty jsou stále vnímány jako „norma“ předkládaná mainstreamovými médii. Ačkoli se o těchto problémech začíná mluvit, stále máme zažité černocho coby sociálně slabší gangstery používající vulgarismy, kdežto asijské dívky jsou ve filmech sošné „dračí princezny“, které často ani nepotřebují příliš mluvit.³⁰

Pro fan fiction a Mary Sue ale předsudky neplatí. Každý se v tomto

²⁹ Viz Mary Sue a personalizace viz Mary Sue [online]. [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <http://tvtropes.org/pmwiki/pmwiki.php/Main/MarySue>

³⁰ CHANDER, Anupam a Madhavi SUNDER. *Everyone's a Superhero: A Cultural Theory of Mary Sue Fan Fiction as Fair Use*. In: California Law Review [online]. 2007, s. 597 [cit. 2017-08-27].

žánru může stát superhrdinou a převzít osud světa do svých rukou. V předchozích kapitolách bylo Mary Sue postavám vyčteno, že často samy nekonají a jsou i přes svou dokonalost spíše pasivní. To ale neplatí všeobecně, leckdy se autoři rozhodnou, že své postavy nechají chopit se vedení.

Mary Sue občas umí být dokonce i vizionářská. V sedmdesátých letech se všichni mladé poručíci vysmívali, že pilotuje vesmírnou loď Enterprise. Faktem ale zůstává, že v seriálu *Star Trek* kapitánské místo obsadila žena až o dvě dekády později. Takže ačkoli se těmto postavám můžeme z hlediska dramaturgie či prostého selského rozumu vysmívat za jejich absurdní dokonalost, často se tyto charaktery nebojí jít proti proudu a konat nemyslitelné věci z hlediska normativního či dobového nahlížení na jejich gender, rasu, věk atd.

Jak již bylo naznačeno, ženské postavy (často právě Mary Sue) mohou být do textu dosazovány proto, že v konkrétním kanonickém díle chybí dostatečné množství sympatických a uvěřitelných ženských postav, s nimiž by se mohly čtenářky ztotožnit. Mužských hrdinů se zajímavě prokreslenou psychologií bývá mnohdy neúměrně víc.

Například seriál *Peaky Blinders*, o němž bude ještě řeč v analytické části, vychází z prostředí gangu působícího v Birminghamu ve dvacátých letech minulého století. Setkáme se v něm s mladými muži stíženými válečným traumatem a nenaplněnými sny. Jejich ženské protějšky mají povětšinou jediný úkol – bojovat s fascinací, že se zamilovali do gangstera a milovat ho až do smrti. Pro ženské publikum jsou zde pouze dvě zajímavější ženské hrdinky (oproti osmi hlavním mužským charakterům). Teta Polly, která se během odvelení mužů starala o rodinný byznys (což je opět boření předsudků – žena coby hlava klanu gangsterů) a Ada, jež prošla proměnou z rozmazlené dívky v uvědomělou socialistku.

Je těžké vybrat si v tomto fandomu adekvátně zajímavou ženskou hrdinku, a proto se není čemu divit, že se objevily tendence vyplnit tuto mezeru v oficiálním příběhu. Pokud se toho ovšem ujme nepříliš zkušený či objektivní autor, je možné, že se mu nechtěně podaří stvořit Mary Sue.

3. 5 Je vaše postava Mary Sue?

Na internetu se rovněž objevila řada testů, podle nichž si můžete otestovat typ postav, jež jste v rámci fanfikce napsali. Stačí zodpovědět na nabízené otázky a popravdě odpovědět. Za každé ANO se přičítá jeden bod. Podle příslušného množství bodů se pak rozhoduje, zda vaše postava je či není Mary Sue. Přikládám pro ilustraci pár otázek z české verze tohoto testu:

„Je vaše postava pojmenovaná po vás?

Má vaše postava totálně cool jméno, které byste chtěli mít?

Nachází se jméno postavy v názvu povídky?

Uvažovali jste, že byste takhle pojmenovali vaše dítě nebo zvíře?

Vypadá vaše postava na teenagera, ale ve skutečnosti je mnohem starší?

Je vaše postava v něčem mimořádně jedinečná, i když je na to mladá (třeba mistr karate ve dvanácti letech)?

Je postava ve věku, ve kterém byste chtěli být?

Když se vaše postava někde objeví, vyrazí všem lidem opačného pohlaví, než je ona, svou krásou dech?

Je nadpřirozeně inteligentní?

Má postava neobvyklou barvu očí (třeba žlutou) bez nějakého zjevného důvodu? Pokud ano, vyskytne se objasnění v dalším ději?

Má postava nějakou jizvu, které si každý hned všimne?

Je postava hluchá, němá či hluchoněmá? Pokud ano, přestane být na konci povídky?

Je postava nějak jinak tělesně postižená?

Je vaše postava neuvěřitelně štíhlá?

Když vaší postavu někdo v povídce nemá rád, nemá jí rád ze žárlivosti?

Je vaše postava posledním přežívajícím rasy/klanu?

Opustili vaší postavu rodiče?

Byla vychovaná ve strašné chudobě nebo jako dítě ulice?

Týrali vaší postavu (dobírali si jí, mlátili jí)?

Znásilnil vaší postavu rodič/vychovatel?

Má postava pocit viny za její činy v minulosti? Pokud ano, přesvědčují ji jiné postavy, že to nebyla její vina?

Umí postava nádherně zpívat?

Bude vaše postava oblíbená mezi všemi postavami, které máte rádi?

Ovládá vaše postava telepatii?

Dokáže vaše postava létat? Pokud ano, umí létat, i když nemá křídla?

Dokáže vaše postava léčit jen dotykem nebo silou myšlenek?

Je vaše postava zamilovaná do někoho neobyčejného, nedosažitelného?

Máte pocit, že každý, kdo si přečte povídku, si oblíbí vaši postavu?

Jestli se někomu nelíbí vaše postava, považujete to za osobní útok?

Plánujete napsat povídku o potomcích postavy?³¹

Tento test samozřejmě není plně vypovídající, uvádím jej proto pouze pro ilustraci známých konvencí v konstrukt Mary Sue postav. V plném znění obsahuje dotazník 73 otázek. Pokud odpovíte na všechny ANO, získáváte 73 bodů. Mary Sue postava se podle tvůrců testu začíná rodit už od sedmnácti kladných odpovědí na výše zmíněné otázky.

³¹ Ponecháno v původním znění. Viz *Test: Je tvoje postava Mary Sue?* [online]. 2010 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <http://useless-fire.blog.cz/1006/test-je-tvoje-postava-mary-sue>

4 Dramaturgie postav a Mary Sue

Již jsme si nastínili, jak se ve vybraných dílech projevují charaktery Mary Sue. Bylo naznačeno, že jejich přílišná dokonalost vede u většiny recipientů k posměchu a nezájmu o danou postavu. Nyní se proto zaměříme na zásady budování filmových (či jiných) hrdinů, abychom lépe pochopili, proč jsou jednotlivé aspekty Mary Sue tak divácky či čtenářsky „nevděčné“ a kde mohlo dojít při jejich budování k chybě. Jak již bylo naznačeno, termín „Mary Sue“ postupně opouští médium fanouškovské tvorby a čím dál tím více proniká i do ostatních oborů, jakými jsou například literární či filmová věda. Za Mary Sue tak může být přeneseně označena i filmová, literární či jiná postava. Podívejme se proto na stručný vývoj uvažování o postavě jako takové, a zároveň i na vybraná dramaturgická pravidla, jež se doporučují dodržovat, chceme-li stvořit plnohodnotného hrdinu či hrdinku.

Postavy jsou nedílnou součástí fiktivních příběhů a i jejich tvorba podléhá určitým doporučením a zásadám. Pomineme-li tolik žádoucí experimentování ve filmu, měli bychom se alespoň v počátku vlastního psaní zamyslet nad tím, jak budovat své charaktery tak, aby jejich psychologie a následné chování souznily či se naopak vymezovaly vůči nastavenému syžetu.

Prvními dramatickými teoriemi ohledně stavby vyprávění a úlohy postav se zabíral Aristoteles ve svém díle *Poetika*. Tento řecký filozof ovšem postavy upozaďoval na úkor děje. Aristoteles totiž během svého zkoumání antické tragédie kladl důraz na to, aby autor u svého publika vzbuzoval soucit a strach. Tyto emoce jsou totiž dle něj rozhodující v tom, zda se o postavu vůbec budeme zajímat. Lidem jsou podle Aristotela sympatické takové postavy, jež upadají do neštěstí kvůli nějakému (ať už vědomému či nevědomému) pochybení. Diváci totiž mají tendence porovnávat činy a rozpoložení hrdinů se svými vlastními životními zkušenostmi. Proto by dle Aristotela neměly být postavy vysloveně špatné, ale zároveň ani absolutně nevinné.³² To je proto, že i v reálném životě se obvykle setkáváme s tím, že

³² Aristoteles. *Poetika*. Oikomenh, 2008, s. 14-16. ISBN 978-80-7298-131-1

kladné a záporné vlastnosti jsou u jednotlivců různorodě „namíchaný“. I u odsouzeníhodného člověka jsme schopní najít nějaký fascinující či „polehčující“ prvek. Stejně tak zdánliví „světci“ leckdy udělají rozporuplnou věc či se u nich na základě důkladnějšího pozorování dá objevit jistá charakterová nesrovnalost.

Uvědomění si toho, že máme tendence podvědomě porovnávat osudy fiktivních hrdinů s vlastními empirickými zážitky, nás může zavést k tomu, proč se leckterý čtenář (kromě autora samotné Mary Sue) nedokáže ztotožnit s Mary Sue hrdiny. Jejich přílišná dokonalost a bezchybnost popírá sociální zkušenosti. Máme opravdu ve svém okolí podobného člověka, jakým je právě Mary Sue, jenž je především neomylný a nikdy nepochybující?

Ruský lingvista Vladimir Jakovlevič Propp ve svém díle *Morfologie pohádky* rozebral strukturu lidových příběhů. Na základě svého výzkumu vypožadoval, že aby byl děj pohádky konzistentní, je třeba v něm dodržet vybranou typologii postav. Jedná se o dárce, škůdce, pomocníka, hledanou osobu, odesílatele, hrdinu a nepravého hrdinu.³³ Pokud bychom si chtěli s Proppem pomoci při rozkódování mechanismu Mary Sue postav (jež často vystupují v příbězích podobným právě pohádkám), přišli bychom na to, že tento typ charakteru dokáže obsadit v příběhu více funkcí. Nejedná se tedy jen o hrdinu, ale často zároveň i dárce, pomocníka či odesílatele. Z toho tedy jasně vyplývá, že Mary Sue si sama pro sebe zabírá prostor, jenž by mohl náležet jiným postavám, čímž by příběh mohl získat na větší pestrosti a akčnosti. Samozřejmě toto tvrzení je nyní aplikováno pouze na příliš dokonalého Mary Sue protagonistu, jistě nelze tvrdit, že příběhy soustředěné a priori na jednu postavu jsou automaticky špatné.

Nyní se ještě pokusme rozebrat principy utváření postav a jejich funkce v příběhu z hlediska scénaristické tvorby. Syd Field píše ve své knize *The Screenwriter's Workbook* toto: „*Postava je srdcem, duší a nervovým systémem vašeho scénáře. Pomocí vašich postav prožívají diváci emoce. Pomocí postav se jich dotknete. Bez postav není akce. Bez akce není konflikt.*“

³³ PROPP, Vladimir Jakovlevič. *Morfologie pohádky a jiné studie*. Vyd. tohoto souboru 2. Jinočany: H & H, 2008, s. 27-29. ISBN 9788073190859

*Bez konfliktu není příběh. Bez příběhu není scénář.*³⁴

Aniž bychom se chtěli stát přehnaně patetickými, jsou to často právě postavy, jež si i po dlouhé době od zhlédnutí daného filmu vybavujeme. Rozřešení zápletky, vybraná akce či hláška nám leckdy vymizí z paměti, ovšem pocit, jak na nás postava zapůsobila, přetrvává.

Teoretik Dick Ross pak ve svém textu *Cesty ke scénáři* zmiňuje fakt, že mezi „nesmrtelné“ filmové postavy, které si stále dokážou najít nové a nové obdivovatele z řad diváků, patří ty, u nichž dojde k jasné změně a vývoji. Ratso z *Půlnočního kovboje* je nám na začátku příběhu vyobrazen jako lhář, podvodník a šmelinář. V průběhu filmu ale dojde k jeho proměně, na jejímž konci umírá jako laskavý, milující a dalo by se říci, že i čestný člověk. Naopak Michael Corleone z filmové trilogie *Kmotr* působí v úvodu coby mravně bezúhonný muž, který se odmítá zapojit do nekalých kšeftů vlastní rodiny. Vlivem událostí se ale Michael mění v cynického a chladnokrevného vůdce klanu, jenž se rozhoduje podle hesla „účel světí prostředky“.³⁵

Důležité rovněž je, aby nám nebyly veškeré vlastnosti dané postavy vyzrazeny ihned na začátku děje. Publikum ji totiž touží odhalovat postupně a dozvídat se o ní neustále nové a nové informace.

Něco jako vývoj či změnu postavy u charakteru Mary Sue téměř nenajdeme. Tito hrdinové a hrdinky vstupují do příběhu s jasně řečenými atributy a životními přesvědčeními, z nichž nesleví a ani je pod tíhou vybrané situace nepozmění. Stejně tak jsou nám Mary Sue postavy představovány ihned jako komplexní a zcela utvořené entity. V jejich případě chybí postupné formování vlastního psychologického profilu či odtajňování důležitých informací. Ihned víme, že daný Mary Sue charakter si prošel nějakou konkrétní křivdou, je velmi atraktivní pro své okolí nebo disponuje magickými silami. Pokud se autor Mary Sue postav rozhodne obestříť ji určitým tajemstvím, většinou je na to kladen nepřiměřený důraz, takže ihned tušíme, že nás čeká velké odhalení.

Dick Ross dále poukazuje i na fakt, že nejdříve je nutné do svých postav patřičně proniknout. To je možné tehdy, jakmile toho o nich opravdu hodně

³⁴ FIELD, Syd. *The Screenwriter's Workbook: Exercises and Step-by-Step Instructions for Creating a Successful Screenplay, Newly Revised and Updated*. Delta, 2006, s. 58. ISBN 9780385339049.

³⁵ ROSS, Dick. Marii je 25 a je půvabná. In: *Cesty ke scénáři*. 2008. Media, s.4

víme. Známe jejich minulost, životní zklamání či sny, a tušíme tak, jakým směrem chceme, aby se „jejich život dále ubíral“. Tyto věci se nemusí konkrétně projevit ve výsledném scénáři, ale pokud je víme, odrazí se to na chování postavy ve vybraných scénách, což jim dodá na uvěřitelnosti. V opačném případě se autoři dle Rosse uchylují ne k popisu živoucích charakterů, ale k definování jednotlivých typů. Věta ve scénáři: „*Krásná dívka potká pěkného chlapce,*“ v Rossově chápání neevokuje specifické hrdiny s výčtem specifických vlastností. Jde o pouhé šablony pro skutečné postavy. Uvažujeme-li o našich postavách příliš obecně, hrozí, že sklouzneme k zjednodušení. A to samo o sobě snadno vede k využití rasových, genderových či kulturních stereotypů. Dalším negativním výsledkem, k němuž lze při používání pouhých typů postav dojít, je nepříjemný fakt, že takto stvořené charaktery se budou jevit příliš nudně. Najdeme v nich totiž tolik známých a dobře zakořeněných faktů či předsudků, že nás už sledování hrdinové nedokážou ničím ohromit či překvapit.³⁶

V tomto případě se můžeme odvážit tvrdit, že Mary Sue postavy jsou samy o sobě rovněž pouhým typem. Pokud jsme se už s nějakou hrdinkou či hrdinou typu Mary Sue setkali, ihned víme, co od jejích dalších „klonů“ očekávat. Dopředu tušíme, že tyto bytosti budou automaticky neomylné, zvládnou veškeré náročné situace a všechny ohromí svou silou. Vystává nebezpečí, že postavu máme coby divák natolik „přečtenou“, že se o ni de facto přestáváme bát. Výše v práci bylo naznačeno, že Mary Sue může zemřít dramatickou smrtí, při níž se obětuje za své blízké. Jenže toto gesto je v rámci její charakteristiky očekávatelné a bohužel pak plně nevyzní.

Dick Ross dále upozorňuje, že postavu tvoří tři zásadní aspekty. Těmi jsou fyziologie, sociologie a psychologie. Mnohdy mají tvůrci tendence nezabývat se příliš vzhledem svých postav a „zjednodušovat si práci“. Mladí lidé, a zejména dívky, jsou ve scénářích „prostě jen krásní“. Nechceme se více zabývat jejich specifickými rysy tváře či siluetou postavy.³⁷ Přitom i na první pohled maličkosti jako zahnutý nos, drobná postava nebo kudrnaté vlasy mohou asociovat u diváků různé představy, jež se dají podpořit či bořit.

Fyzický vzhled s sebou leckdy přináší i řadu komplexů a životních

³⁶ Tamtéž s.5

³⁷ Tamtéž s. 6

nejistot. Co na sobě mají a nemají rády naše postavy? Má-li někdo v našem scénáři aknozní pleť, jak se to projeví v jeho chování? Bude mít tendenci zakrývat si obličej a být nejistý ve společnosti? Zamyslíme-li se nad našimi hrdiny tímto způsobem, můžeme předvídat, jak by reagovali v daný moment a co je činí jedinečnými.

Druhým aspektem důležitým při budování charakterů (ve scénáři) je sociologie. Ta nám osvětluje, v jakém prostředí postava vyrůstala a kde se nachází nyní v pozdějším věku. Rovněž se zabývá tím, kdo a co ovlivnil naši postavu. Spadají sem tedy úvahy nad tím, kdo byli rodiče daného hrdiny, jak moc byli či nebyli finančně zajištěni a jaký vztah měli ke svému potomkovi. Dále je ale podstatné rozmyslet si, co dané postavě dělá či nedělá radost. Klidně můžeme v této fázi přemýšlení přejít i ke zdánlivým maličkostem, a to v jakém oblečení se cítí hrdina pohodlně, jaké knihy ráda čte, či proč nečte vůbec apod.

Kombinací fyzického vzhledu a sociologie postavy dostaneme třetí pilíř našeho charakteru, kterým je psychologie. V té se dá libovolně kombinovat a interpretovat to, co už o postavě víme. Pokud je naše postava vysoká a štíhlá, udělala si z toho přednost, nebo se za své tělo stydí, protože byla kdysi nejvyšší ze třídy, a ostatní se jí proto posmívali? Máme-li dobře vybudovanou fyziognomii a sociologii postavy, znamená to, že je naše postava připravená na vybrané životní situace a my přesně chápeme její motivaci. Pokud například víme, že mladou ženu v dětství terorizoval otec a mučil ji tím, že ji pálil hořící cigaretou, nemůžeme se divit, že tato hrdinka na první schůzce se sympatickým mladíkem zazmatkuje v okamžiku, kdy se jí optá, zda by jí nevadilo, že si zakouří.

Problém u Mary Sue postav je ten, že většinou jsou nadpozemsky krásné a často u nich najdeme abnormální fyziognomický znak. Tím je například odlišná barva očí. Pokud trpí Mary Sue nějakou „vadou na kráse“, pak je většinou roztomilá a vadí především její nositelce či nositeli (například pihy). Okolí tuto „nedokonalost“ považuje za líbivou. Má-li už Mary Sue nějaký vážný handicap, třeba chromou nohu, vede to povětšinou k tomu, že hrdina či hrdinka jsou litováni okolím a jsou tím pro ně ještě „zajímavější“, než kdyby byli zdraví.

Problematické je i uchopení sociologie postav. Pokud byla Mary Sue

týrána, vede to opět především k tomu, že je okolím litována. Vedlejší postavy mají tendenci Mary Sue opečovávat a vynahrazovat jí její úděl. Vidíme tedy, že jak fyziognomie, tak sociologie Mary Sue je využívána k tomu, aby postava zapůsobila na jiné charaktery a vyznívala tak naprosto jedinečně. Tyto informace o postavě nevedou k tomu, abychom z nich vydedukovali její motivace a cíle. Proto je její psychologie pro nás těžko uchopitelná a leckdy matoucí. Například, sice víme, že Mary Sue umí mluvit se zvířaty, protože ji to naučil její otec, ale v ději se tento fakt nijak neodrazí. Čekali bychom, že postava bude mít ke zvířatům velmi blízko, bude je mít tendenci vyhledávat a třeba se s nějakými i přáteli. Nebo: Mary Sue byla jako malá často zavírána nenáviděnými pěstouny do temného sklepa. Nyní od nich utekla, ale léta týrání se na její psychice nyní nijak neprojevují.

Narážíme tedy na fakt, že u Mary Sue postav lze v hodně případech vysledovat špatné propojení jejich fyziognomie a sociologie, což vede k jejich nepříliš motivované psychologii.³⁸ To vše pak vede k absurdní dokonalosti, která paradoxně limituje možnosti samotného příběhu. Samozřejmě to ale neznamená, že by si vyprávění s Mary Sue postavami nenašlo své čtenáře a bylo pro ně zcela nezajímavé. Pochopitelně určitý typ lidí může preferovat tento žánr a nemusí jít ani tak o internetové trolly či recipienty, pro něž je Mary Sue pouhým „guilty pleasure“³⁹.

³⁸ Tamtéž 5-7

³⁹ Fráze označující užívání si něčeho, co je všeobecně vnímáno jako podřadné (např. reality show). Viz *Guilty pleasure* [online]. 2005 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=guilty%20pleasure>

5 Jak nestvořit příliš dokonalou postavu – Mary Sue ve filmu

Nyní již víme, jak Mary Sue rozpoznat a na základě čeho můžeme odvodit, že takto stvořená postava trpí dramaturgickými nedostatky. Prakticky si je nyní ukážeme na analýze tří ukázek populárních filmových či seriálových děl, kde se příliš dokonalé postavy vyskytují. Samozřejmě, tento výběr je čistě subjektivní, ovšem podpořený řadou žebříčků ve stylu „top filmových Mary Sue charakterů“, které se v hojné míře vyskytují na internetu.⁴⁰

Je z nich evidentní, že sami diváci dokážou reflektovat prvky „Mary Sue“ u filmových postav a cítí, že něco v jejich nastavení je dráždí a nutí k zamyšlení se nad tím, co jim na nich tolik vadí. Je nutné zmínit, že jistojistě není a priori špatné vytvořit Mary Sue postavu. Musíme si ale být vědomi toho, proč chceme, aby byla takto nastavená a co se tím přináší do příběhu. A především je nezbytné zamyslet se nad tím, zda si náš charakter neuzurpuje značnou část příběhu pouze pro sebe.

Horší už je to v případě, kdy hrdinu či hrdinku ve stylu Mary Sue stvoříme omylem a její absurdní dokonalost není vědomým cílem u vedení postav.

V předchozí kapitole byly představeny vybrané dramaturgické rady, které nám mohou pomoci při tvorbě (filmových) postav. Nejedná se o žádné dogma, i s porušením těchto doporučení lze vytvořit kvalitní a psychologicky uvěřitelný profil vybrané postavy. Přesto je důležité mít tato pravidla na paměti, abychom věděli, proč přesně je chceme porušit, a co za obohacení nám to do charakteristiky postav přinese.

Mary Sue je progresivním a rychle se vyvíjejícím fenoménem. Proto bych ráda nastínila, jak se dá využít i při smýšlení o filmových či seriálových postavách (Jon Snow z *Hry o trůny*, Rey ze *Star Wars: Síla se probouzí*, Grace z *Peaky Blinders*). Na základě analýzy zvolených charakterů lze ukázat, proč je

⁴⁰ Viz například *Top 10 Mary Sue Movie Characters* [online]. 2015 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <http://www.watchmojo.com/suggest/Top%2010%20Mary%20Sue%20Movie%20Characters>

důležité neztracovat nově vznikající pojmy vzešlé z řad nových médií (v tomto případě internetové prostředí fanouškovských komunit), neboť mohou být osvěžující pomůckou v rámci vlastní autorské tvorby.

5.1 Odůvodnění výběru postav

Celou touto prací prostupuje fakt, že Mary Sue vzešla z komunity lidí zabývajících se fan fiction, jejichž „domovskou scénou“ je prostředí internetu. Neexistuje žádné odborné ukotvení toho, která postava je Mary Sue a která ne. Vše je o vzájemné dohodě a předložení názorů. Osobně jsem si zvolené charaktery (Jon Snow z *Hry o trůny*, Grace z *Peaky Blinders* a Rey ze *Star Wars*) vybrala ze dvou důvodů. Prvním bylo primární zjištění při sledování zdrojových děl, že mě tyto postavy určitým způsobem iritují. Nechápala jsem proč, dokud jsem si nevzpomněla na Mary Sue povídky, které jsem hojně nacházela na internetu. Druhým důvodem bylo, že jsem se na internetových diskuzních fórech setkala s obdobnou nelibostí, jakou ve mně tyto zmíněné postavy vzbuzovaly. Pokud takto působí na masu lidí, lze vysledovat, co konkrétního na nich diváky tolik štve? Znovu predestírám, že si uvědomuji výraznou subjektivitu při hodnocení daných postav a vedle skupiny odpůrců existuje i značná řada obdivovatelů vybraných hrdinek a hrdiny. Přesto, jak dále uvidíme, lze najít odůvodnitelné ambivalentní prvky, jež v sobě tyto postavy obsahují.

Dále výběr ovlivnilo i to, aby v něm byly zastoupeny různé typy Mary Sue postav. Jon Snow je mužská verze Mary Sue hrdinek, Rey je zase na první pohled moderní akční hrdinka, kterou vyzdvihla řada feministických interpretací nových *Hvězdných válek*. I přes to, pokud si podrobně probereme její charakter, zjistíme, že v sobě obsahuje řadu prvků z Mary Sue. *Star Wars* jsou stejně jako *Hra o trůny* mainstreamovým fenoménem, což by mohlo vést k domněnce, že Mary Sue postavy se vyskytují v především populárních dílech, jež se chtějí dotknout co nejširšího publika a zajistit si světový ohlas. Proto jsem jako třetí analyzovanou postavu zvolila Grace z nenápadného britského seriálu *Peaky Blinders* (česky uváděné jako *Gangy Birminghamu*), jenž vzniká pod taktovkou stanice BBC Two. Ta je považována za jakéhosi

„garanta kvality“ a i přesto zde došlo k stvoření charakteru, s nímž mají fanoušci značný problém⁴¹. Grace je navíc oproti akční Rey ryze romantická hrdinka naplňující tradiční vykreslení Mary Sue.

5.2 Analýza postav

Vybrané postavy budou analyzovány na základě přednesených dramaturgických pouček, jež byly uvedeny výše. Zároveň u nich budou zkoumány i atributy Mary Sue postav, jež byly definovány fanouškovskými komunitami na internetu. Na začátku každé analýzy dojde k obecnému představení daného hrdiny či hrdinky. Následovat bude odůvodnění toho, proč se dá daná postava považovat za Mary Sue. Poté dojde k doporučení, jak by se dala zmírnit „božská aura“ obklopující vybrané postavy.

⁴¹ Viz například *Why do people hate Grace?* [online]. 2016 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: https://www.reddit.com/r/PeakyBlinders/comments/4rbbv8/spoiler_why_do_people_hate_grace/?st=j78yhawl&sh=408d07dc

6 Jon Snow ze *Hry o trůny*

6. 1 Historie a charakteristika postavy

Jon Snow je jedna z hlavních postav seriálu *Hra o trůny* (rok vzniku 2011). Ten vychází z knih George R. R. Martina, jež u nás vyšly pod souhrnným názvem *Píseň ledu a ohně*.⁴² *Hra o trůny* je fantasy akční seriál, v němž se vybrané rody fiktivního kontinentu Západozemí snaží obsadit Železný trůn, který zaručuje absolutní vládu nad celým tímto územím.

Jon Snow má v seriálu okolo dvaceti let a je nám představen coby nemanželský syn zásadového lorda Starka, který si ho údajně přivezl coby nechtěný „suvenýr“ z vojenského tažení. Matka Jona Snowa není známa, Ned Stark o ní odmítá s Jonem mluvit. Ned má společně se svou právoplatnou manželkou Catelyn pět legitimních potomků. K Jonovi se chová vlídně, což se ovšem nedá říct o Catelyn, která v něm vidí pouze nevěru svého muže. Catelyn je k Jonovi odměřená, nechce, aby se účastnil společenských událostí na jejich rodovém hradě Zimohradu a nikdy jej nepřijala. Jon je od dětství velmi uvědomělý, čestný a vnímavý. Velmi záhy se projevuje coby schopný bojovník a stratég. Všechny Starkovy děti mají vlastního zlovíka, tedy bájně zvíře podobné většímu vlku, jenž je šedohnědě či černě zbarvené. Pouze Jonův zlovík Duch je sněhově bílý.

Ned Stark donutí Jona v mladém věku opustit domácí prostředí Zimohradu a připojit se k Noční hlídce. Její muži slibují, že nikdy nezaloží rodinu a až do smrti budou sloužit na Zdi, která chrání Západozemí před domorodými Divokými a legendárními mrtvými chodci. Jon se Nedově vůli podvolí. Na Zdi je ze začátku tvrdě šikanován zlovolným mistrem šermu. Ačkoli je Jon nejlepší šermíř ze všech, musí dělat potupné práce, což mu ale nebrání v dalším sebezdokonalování a zastávání se slabších. Nakonec je vybrán jako špión, který má proniknout mezi Divoké. Jon si okamžitě získává jejich důvěru, zamiluje se do něj dokonce domorodá dívka Ygritte, která posléze tragicky umírá. Jon Snow se za Zdí setkává s Nočním králem, jenž

⁴² Nutno podotknout, že knižní verze Jona Snowa se od té seriálové odlišuje. Knižní Jon má mnohem více propracovanější psychologii, častěji o sobě pochybuje a často zvažuje i morálně sporná řešení.

chce se svou armádou nemrtvých zničit Západozemí. Jon ví, že jeho posláním je mu v tom zabránit. Stává se nejmladším lordem velitelem a dokáže smířit Divoké s bratrstvem Noční hlídky. To se ovšem nelíbí odpadlické frakci bratrstva a ta Jona Snowa zabíjí. Netrvá to ovšem dlouho a Jon je přiveden zpět mezi živé mocnou čarodějkou. Znovuzrozený Jon je ochoten obraně Západozemí obětovat vše. Přesně ví, jak zlepšit obranu Zdi, získává tajné plány k zbrani proti nemrtvým a je jmenován Králem severu. Vydává se přesvědčit královnu Daenerys z rodu Targaryenů, která si nárokuje Západozemí, aby mu pomohla s bojem proti zlu za Zdí. Mocná Daenerys, jež se vždy rozhoduje podle vlastního uvážení, se ihned Jona ptá na jeho názor na vedení války a vcelku ochotně přijímá jeho návrhy, jak těžit obsidián, díky němuž se může zastavit nemrtvá armáda. Seriál dosud není ukončen, takže osudy Jona Snowa (k srpnu 2017) končí u jeho snahy odrazit hrozbu od Západozemí a ochránit jeho obyvatele.

6. 2 Jon Snow coby postava Mary Sue

Povšimnout bychom si hned na úvod měli už Jonova tajuplného původu. Ačkoli je nám představen coby nevlastní syn Neda Starka, ve skutečnosti je Jon potomkem jeho sestry a targaryenského následníka trůnu. To předurčuje Jona k tomu, aby mohl ovládat bájně draky, kteří se znovu objevili v Západozemí, či dokonce usedl na Železný trůn. Odkazuje na to i jeho bílý zlovlk, jenž je zcela odlišný od zvířat jeho zdánlivých nevlastních sourozenců.

Jak je pro Mary Sue postavy typické, Jon musel od dětství snášet ústrky. V tomto případě konkrétně od své domnělé nevlastní matky, což je nám sice v seriálu ukázáno v pár scénách, ovšem samotného Jona to evidentně nijak zvlášť nepoznamenalo. Hrdě snáší svůj nemanželský původ a nikdy nemá potřebu bránit se Catelynině zlobě či orodovat u Neda za lepší zacházení.

Zarážející je rovněž i to, že ve všem, na co Jon sáhne, vyniká. Bez větších peripetií docílí toho, že se stává vynikajícím šermířem, a aniž bychom kdy viděli, jak se k tomu dostal, či že má o tuto činnost zájem, je schopný plánovat bitvy a předvídat dopředu soupeřův tah. Když jej například šikanuje

mistr šermu, samotný velitel Noční hlídky v Jonovi brzy objeví jeho schopnosti, a dokonce mu věnuje rodový meč, který měl původně dostat jeho syn.

Jon je od začátku příběhu ve vleku svého budoucího poselství. Nevíme ještě sice, oč přesně se jedná, ale na základě konkrétních indicií je nám předkládán fakt, že tento mladík je zcela výjimečný.

Jon sám si o sobě rozhodně nemyslí, že je jakkoli dokonalý, zároveň ho ale ani nevidíme, že by o sobě jakkoli pochyboval. Jeho postava spíše přijímá vše, co se děje a nijak neanalyzuje podněty kolem sebe samé. Jon ví, že musí zastavit nemrtvé a to je zhruba tak vše. Diváci nejsou nijak konfrontováni s jeho sny a touhami. My vlastně ani nevíme, po čem touží on, co mu dělá radost a jak by chtěl strávit svůj život, kdyby nebyl čím dál tím slavnějším hrdinou. Jon jen postupuje od jednoho záchytného bodu k druhému a během jednotlivých sérií roste jeho věhlas. Co se ale odehrává v něm, nejsme schopni rozklíčovat, neboť tyto jeho niterné pocity seriál neřeší.

Veškeré překážky, jimž Jon čelí, jsou zároveň očekávatelné a lze vytušit, že je Jon snadno zdolá. Tvůrci totiž už od začátku u Jonovy postavy pracují s modelem „hrdina narazí na problém – hrdina čelí problému – problém vrcholí – hrdina problém vyřeší“.

Jon všechny své úspěchy akceptuje a bez většího vzrušení snáší. Nevidíme, že by ze sebe měl radost, stoupla mu sláva do hlavy, nebo pochyboval, zda vše zvládne a obstojí v úkolu, jenž před ním stojí. Jon jedná roboticky a nikdy nepronikneme do jeho emocí.

Jon, aniž by se o to sám přičinil, je i velkým milovníkem, ačkoli nemá žádné předchozí erotické zkušenosti. Protřelou dívku Ygritte z klanu Divokých zvládne ihned napoprvé uspokojit tak dobře, že se do něj mladá bojovnice ještě více zamiluje.

Přestože je Jon pro Divoké nepřátelským člověkem zvenčí, jemuž dávají najevo svou nelibost, Jon je přesvědčí o své loajalitě. Tady je důležité ještě zmínit, že většinou mu postačí pronést plamenný projev. Když už provede nějaký čin, vždy je to něco ojedinělého. Jon jako první například odhalí přítomnost nemrtvých.

Zvrat nastal na konci páté série, kdy je Jon zabit svými domnělými spojenci. Vnímání Mary Sue postav je ryze subjektivní a Jon si vedle řady odpůrců získal i své zaryté obdivovatele z řad diváků. Všichni řešili, zda se do

seriálu vrátí, či ne. Otazníků kolem jeho úlohy v dějinách Západozemí a důrazu na jeho postavu bylo ale tolik, že se na internetových fórech začaly rojit teorie, jak bude moci „vstát z mrtvých“. Otázka proto pro část diváků nebyla, zda „Jon nakonec ožije“, ale spíše „v kolikátém díle se to stane“. Tyto domněnky se nakonec potvrdily a Jon byl do děje vrácen. Bohužel ani toto „zmrtvýchvstání“ se na psychologii postavy nijak neprojevalo a Jon se začal chovat zase naprosto stejně jako před svou vraždou.

Zda bude jeho příběhová linka i v poslední řadě pokračovat po trajektorii „problém se objevil – problém je vyřešen“, se dozvíme příští rok, kdy se seriál uzavře.

6. 3 Možné vylepšení

Problém se seriálovým Jonem Snowem je fakt, že absolutně nevíme, co se v něm odehrává a jak svou úlohu reflektuje. Osobně bych doporučila ukázat ho divákům jako pochybujícího mladíka, jenž viděl a zažil věci, které by spousta lidí neustála. Jon Snow rozhodně je kladná postava a měl by jí i zůstat. Nemusíme po něm chtít, aby se opíjel slávou nebo proléval krev.

Stačilo by, aby slepě nenásledoval osud bez jakéhokoli přemýšlení nad tím, co se děje kolem něj. Jon by si zasloužil, aby se v něm odrazilo vše, čím si prošel a dokázal to využít. Takto jen vytahuje jednu superhrdinskou vlastnost za druhou, aniž bychom z něj cítili, že je to opravdu jeho součástí a nejde jen o berličku pro posunutí děje.

Jsem toho názoru, že Jonovi by prospělo, kdyby se potýkal s problémem, který už se mu nedaří tak snadno vyřešit. Může jít o úplnou drobnost, jako je třeba vedení dialogu s mocnými muži a ženami Západozemí, kteří jím pohrdají. Takto ale Jona po chvilkových rozpacích vidíme zanedlouho plamenně hovořit a strhávat na sebe veškerou pozornost.

7 Rey ze *Star Wars: Síla se probouzí*

7. 1 Historie a charakteristika postavy

Rey je hlavní postavou nového pokračování space opery *Star Wars* s podtitulem *Síla se probouzí* (rok vzniku 2015). Tato mladá a pohledná dívka vyrůstá sama na planetě Jakku, kde se živí sběrem vraku z vesmírných lodí. Na svou rodinu má jen mlhavé vzpomínky, v dětství od nich totiž byla násilně odtržena. Poklidný život Rey se změní ve chvíli, kdy se setká s útokem jednotky Prvního řádu, což je antagonistická frakce snažící se ovládnout svět. Rey ihned nabízí pomoc dronu BB-8 a stormtrooperovi Finnovi. Všichni společně utečou na legendární lodi Millenium Falcon, která patří nyní již notně zestárlému vesmírnému pašerákovi Han Solovi. Ten je ikonickou postavou z původní trilogie *Star Wars* ze sedmdesátých a osmdesátých let. Rey na rozdíl od Finna udělá ihned velký dojem na zkušeného Han Sola. Toho ohromí její statečnost a letecké schopnosti natolik, že jí okamžitě nabízí místo na své lodi. Rey odmítá, jelikož chce kontaktovat Rebely, kteří bojují proti Prvnímu řádu, a předat jim robota BB-8.

Během setkání s Rebely Rey vycítí magickou sílu ukrytého meče, jenž patřil legendární postavě, a to samotnému Luku Skywalkerovi, jenž odvrátil hrozbu od této předaleké galaxie rovněž v původní trilogii *Hvězdných válek*. Jakmile se Rey meče dotkne, okusí jeho sílu a zhmotní se jí vize, díky níž se jí zjeví hlavní záporná postava příběhu, a to Kylo Ren. Rey zároveň ve svém vidění spatří i Luka Skywalkera a zalekne se svého údělu. Je ovšem unesena Kylo Renem, jenž ji vyslýchá. Rey ale odolává pomocí síly ve své mysli, což Kylo Rena fascinuje. Rey v sobě navíc objeví starý trik Rytířů Jedi a zmanipuluje okolostojícího stormtroopera, aby jí pomohl uniknout z uvěznění. Kylo Ren ji však znovu dostihne a Rey je nucena poprvé vzít do ruky Lukův meč a postavit se svému protivníkovi. Toho nakonec oslabí a vydává se na tajuplný ostrov, na nějž odešel Luke Skywalker. Nová trilogie *Star Wars* je ještě nedokončená, takže Reyina pouť ještě není ukončena.

7. 2 Rey coby postava Mary Sue

Po premiéře *Star Wars: Síla se probouzí* se objevila řada tvrzení, že se jedná o feministický film, neboť je zde žena konečně zastoupena coby akční a konající hrdinka. Bohužel, podíváme-li se na tento film zblízka, zjistíme, že tomu tak není.⁴³ Reyin příběh jen kopíruje již použitý osud Luka Skywalkerera. To, že se z něj de facto udělala žena, nemůžeme brát jako důkaz feministického nahlížení na ženské hrdinky. Navíc je Rey velmi rozporuplně vybudovaným charakterem.⁴⁴

Opět jako u Jona Snowa, i zde je nám předložena tajuplná rodinná historie. Nevíme, kdo jsou rodiče Rey, ani co se s nimi stalo. Ovšem opět je nám scenáristy podsouváno, že ono tajemství bude mít velký vliv na další události. Není příliš obtížné se postupem času domnívat, že Rey je dcerou samotného Luka Skywalkerera, což ovšem nebylo dosud potvrzeno a musíme si počkat na dva zbývající díly.

Reyino dětství rovněž nebylo idylické. Byla odkázána pouze sama na sebe. Rey tedy plně nechápe, co to znamená mít matku a otce, neví, jaké role rodiče v životě dětí naplňují. Už trudné dospívání evokuje Mary Sue postavu, což by ale ještě nebylo nijak průkazné. Horší už je to s tím, že fakt, že Rey nemá otcovský ani mateřský vzor a je jasná sólistka, se opět nijak neprojeví na jejím charakteru. Očekávali bychom, že takovýto člověk má problém s důvěrou a navazováním vztahů, ovšem to se v Reyině případě absolutně neřeší.

Dále je pro mě osobně podezřelé, že Rey, která rozhodně není cvičená bojovnice, se ihned dokáže zapojit do válečné vřavy a vede ji jako zkušená generálka. A co víc, pilotuje vesmírná plavidla pomalu lépe než samotný Han Solo (jakkoli bez větších zkušeností!). Tady je rovněž zarážející, že cynický a životními událostmi poučený Han Solo se ihned nechá strhnout Reyinou osobností a začne se k ní chovat až otcovsky mile. To je už za hranicemi charakteru původně načrtnutého Han Sola v prvních epizodách *Star Wars*.

⁴³ Viz *How Feminist Is Star Wars: The Force Awakens 5 Reasons Star Wars: The Force Awakens Is Not Actually That Feminist* [online]. 2016 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <https://www.popsugar.com/entertainment/How-Feminist-Star-Wars-Force-Awakens-39672721>

⁴⁴ Viz *Rey is a Mary Sue and a bad character* [online]. 2016 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <https://comicvine.gamespot.com/forums/star-wars-episode-vii-the-force-awakens-1765791/re-is-a-mary-sue-and-a-bad-character-1760224/>

Nezkušená Rey, která v podstatě vyrostla na smetišti, prokazuje lepší bojové schopnosti i strategické uvažování než vyškolený voják Finn. Co už je opravdu diskutabilní, je fakt, že je Rey schopná bez jakéhokoli výcviku ovládat světelný meč Luka Skywalkerera. Již v předchozích filmech ze světa *Star Wars* nám bylo naznačeno, že tyto zbraně kladou velký odpor svým držitelům a je potřeba se je postupným cvičením naučit držet, aniž bychom si jejich světelnou čepelí nerozřezali tělo na mikročástice. To ale Rey neřeší. Jakmile se odhodlá a meč vezme do ruky, je jím schopná odzbrojit i vynikajícího šermíře Kylo Rena.

V přítomnosti Rey rovněž vedlejší postavy propadají jejímu osobnímu kouzlu a pociťují k ní romantické city. Vojákovi Finnovi se Rey okamžitě líbí, ačkoli sama dívka jeho náznaky absolutně nevnímá. To ještě můžeme brát za funkční schéma akčního filmu, ovšem zvláštní je, že je Rey a jejími schopnostmi okouzlen i samotný záporný hrdina Kylo Ren. Ten nemá problém zabít vlastního otce, ovšem neznámá dívka mu přijde fascinující. Můžou za to především její schopnosti. Jediná Rey dokáže odolat jeho mučení. Stejně tak je to pouze ona, kdo mu může konkurovat v boji.

Rey představuje alespoň poměrně akční typ Mary Sue. Je to ale nejčastěji pouze ona, kdo dokáže popohnat děj dopředu a jejími rozhodnutími se vše řídí. Vedlejší postavy podřizují veškeré své chování jí samotné, přičemž ona má hlavní slovo.

Ani u Rey nemáme možnost nahlédnout do jejího psychologického profilu. Víme jen to, že je odvážná, statečná a ničeho se nebojí. Co ji zraňuje, z čeho má obavy a co ji činí nejistou, nám není nijak řečeno. Rey je divákovi předhována coby hotový prototyp akční hrdinky, jež se ničím neodlišuje od již stokrát viděných modelů. Bohužel, Rey stejně jako Jon Snow není ani příliš vtipná. Což je další poznávací rys Mary Sue.

Navíc je Rey předurčena k setkání se samotným Lukem Skywalkerem, jehož bude muset zřejmě přesvědčit, aby se zapojil do nové záchrany galaxie. Její další osudy se dozvíme až v průběhu následujících let. Do té doby nezbývá než doufat, že nás její konec snad přece jen překvapí.

7. 3 Možné vylepšení

Největší problém Rey tkví dle mého názoru v tom, že je nám předložena coby hotová hrdinka bez možnosti osobního růstu. První informace, jež se o Rey dozvídáme, jsou o jejím neutěšeném a nudném životě. Obdobně to bylo i u Luka Skywalker, ovšem ten musel absolvovat náročný výcvik, než se naučil ovládat Sílu. Rey toto všechno nemusela podstoupit a bez sebemenší snahy či obtíží se jí dostává privilegia držet světelný meč a bojovat za svobodu.

Samozřejmě můžeme argumentovat tím, že *Star Wars* si nikdy nekladly v rámci žánru vyšší cíle a důležitý je u nich důraz na vizuální stránku a efekty. Osobně jsem ale toho názoru, že jsme se ve vnímání akčních filmů i sci-fi posunuli od sedmdesátých let mnohem dál a je možné nahlížet na tyto postavy jinou optikou. Postačilo by, kdyby se superschopnosti Rey přenesly i na vedlejší postavy, které jsou nyní ještě méně zajímavé než ona sama. Věřím tomu, že i v akčním žánru můžeme hledat nové, osvěžující postupy. Rey nemusí být nutně zneuznaný sirotek, klidně se může v galaxii protloukat i jinak, a šermovat se naučila sama z vlastní iniciativy. Bylo by to i logické, coby dítě odkázané samo na sebe se přece musela naučit čelit potenciálnímu nebezpečí.

Proto by dle mě prospělo, kdybychom viděli, v čem Rey pomohlo její dětství na vrakovišti. Určitě díky tomu získala i sympatickou protřelost a životní „otřískanost“, což ale není vidět. Diváci si zaslouží poznat a pochopit Rey blíže.

Rey navíc svou genialitou zastiňuje ostatní postavy, které se zatím nijak neprojevily, kromě toho, že se ji rozhodly následovat. Ačkoli Rey pochybuje o svém poslání, je to pochybování značně vynucené účelovou dramaturgií. Nikoli pocitem vyvěrajícím ze samotné postavy. Rey sice váhá, zda svůj úděl přijmout, ale je to perfektně načasované, aby mohla být uvedena speciální akce, jež Rey přesvědčí, že musí za svobodu bojovat. Na její chování to opět nemá žádný vliv a znovu nedojde k žádnému psychologickému posunu.

8 Grace z *Peaky Blinders*

8. 1 Historie a charakteristika postavy

Grace Burgessová je vedlejší postavou britského seriálu *Peaky Blinders* (rok vzniku 2013), který se odehrává ve dvacátých letech minulého století a sleduje osudy gangu zvaného Peaky Blinders, jenž reálně operoval na území tehdejšího Birminghamu. Grace je tajná agentka pracující pro inspektora Campbella, který se stává novým velitelem tamější zkorumpované policie. Campbell se rozhodne Peaky Blindery zničit, a to především šéfa jejich klanu, Thomase Shelbyho. Ten si v sobě nese trauma ze zákopů první světové války, což ho poznamenalo po psychické stránce. Tento geniální stratég, jenž stojí za rozmachem Peaky Blinderů, si ovšem odmítá pustit kohokoli blíže k tělu a uzavírá své emoce za neproniknutelnou hradbu. Inspektor Campbell se proto na něj rozhodne nasadit krásnou Grace. Ta začíná pracovat v hospodě spadající pod ochranu Peaky Blinderů coby servírka. Zde se seznámí s Thomasem, do nějž se na první pohled zamiluje. Ani Thomasovi není Grace lhostejná. Navíc v něm začne probouzet dávno netušené emoce a začne mu pomáhat s jeho psychickými obtížemi. Grace se nakonec rozhodne Thomase nezradit a policii ho neudá. Thomase ovšem zjištění, že Grace je tajná agentka rozruší a odmítne s ní nadále pokračovat ve vztahu. Grace proto odjíždí a rozhodne se vstoupit do manželství s nevýrazným mužem. Po čase se však znovu setkává s Thomasem, s nímž otěhotní. Grace ovdoví a může si konečně vzít Thomase, jemuž porodí chlapce Charlieho. Graceino štěstí ovšem netrvá dlouho. Na plese k založení její dobročinné organizace je zastřelena Thomasovým protivníkem a umírá své životní lásce v náručí.

7. 2 Grace coby postava Mary Sue

Grace je jasným zosobněním romantického typu hrdinky, jejímž dramaturgickým úkolem je být oporou pro hlavního hrdinu. Na tom není nic špatného, ovšem Grace kromě tohoto poslání v sobě neskrývá žádnou větší hloubku. Charaktery jako Grace tu byly samozřejmě dávno před definováním

fenoménu Mary Sue. Co ji odlišuje od klasických romantických hrdinek je fakt, že se takto plochá postava paradoxně objevuje v jinak bohatě psychologicky prokresleném seriálu označovaném za „quality tv“.⁴⁵ Ta v sobě mimo jiné mísí i moderní nahlížení na postavy a reaguje na současné trendy. Proto bych je ráda využila a zkusila o Grace alespoň v rámci této práce uvažovat jako o Mary Sue hrdince. Jak už jsem psala výše, osobně se domnívám, že zapojení současných intermediálních fenoménů do praktické dramaturgie, nám může přinést nové pohledy na utváření našich hrdinů.

Jediné, co o ní dokážeme říct, je, že miluje Thomase Shelbyho a chce ho zachránit ze spárů jeho vnitřních běsů. Ačkoli Grace dokáže ustát vypjaté scény, kdy hrozí její prozrazení, či kdy musí lhát policii, přesto se neprojevuje jako vycvičená agentka a nikdy ani nezjistíme, proč přesně si tuto životní dráhu vybrala a jak ji snáší.

Typickým prvkem pro Mary Sue je i Graceina staticnost. Této postavě stačí jen prostý fakt, že vůbec „je“. Jako jediná dokáže uvolnit i obvykle uzavřeného Thomase a zamiluje se do ní dokonce i nerudný inspektor Campbell. Grace kvůli tomu ovšem nemusí vůbec nic udělat. Stačí jí k tomu prostý úsměv či zazpívání písničky v hospodském prostředí. Je pro mě zarážející, že důmyslný Thomas, jenž velí propracované síti Peaky Blinderů a je přespříliš opatrný na jakékoli prozrazení, okamžitě začne důvěřovat neznámé cizince. Zaměstná ji dokonce jako účetní v rodinném podniku a co víc, začne se jí svěřovat se svými plány. A to vše pouze na základě vizuálního okouzlení touto postavou.

Ani u Grace nedokážeme příliš rozklíčovat jednotlivé vrstvy její osobnosti. Nevíme, co ji těší, z čeho má strach, nebo proč se stala tím, kým je. Nedokážeme určit ani to, proč se zamilovala do Thomase. To je velmi zarážející, neboť zbylé (a bohužel především mužské) postavy jsou v tomto seriálu velmi psychologicky věrohodně vykresleny, ovšem u Grace stačí, že naplňuje škatulku „krásná přítelkyně hlavního hrdiny“, což je velká škoda.

Ačkoli Grace chvíli donáší policii tajné informace o počínání Peaky

⁴⁵Pod pojmem quality tv rozumíme seriál, jenž se oproti běžné televizní produkci vymyká důrazem na inovativnost, boření zavedených pravidel, přesun do exteriérů, používání moderních filmových postupů, zapojování renomovaných filmových tvůrců atd. Poprvé tento termín použil teoretik Robert J. Thompson. Viz 4 Thompson, Robert J. (1997): *Television's Second Golden Age. From Hill Street Blues to E.R.* New York:Continuum, s. 11-17.

Blinders, jakmile se do sebe s Thomasem zamilují, ihned tuto činnost opustí. Divákům není zprostředkován její vnitřní boj, kdy se rozhoduje, co udělat správně. Dalo by se očekávat, že pokud Grace pracuje pro policii, tak by měla mít vlastní osobní pojetí toho, co je správné a co ne. Ovšem Grace nemá nejmenší problém s tím, že Thomas je vrah a zloděj, jenž soustavně porušuje zákon. To tato postava nikdy neřeší.

U Grace navíc diváci velmi snadno vytuší, jak tato postava dopadne. Už od prvních záběrů na ni víme, že se stane Thomasovou ženou. Její veškeré další jednání je proto snadno čitelné a očekávatelné a ona sama rozhodně není překvapující postava. Velmi dobře odhadnutelná je i její smrt, kdy se svým způsobem obětuje za Thomasova špatná rozhodnutí. Gracein vrah si totiž s jejím manželem vyřizuje účty podle práv podsvětí. Grace jako správná Mary Sue umírá v náručí milované osoby a prosí jej, aby se postaral o jejich syna. Její smrt je ovšem v něčem trochu logicky odůvodnitelná. Takto pojatá postava nemůže utáhnout pozornost déle než tři série a pokud ji tvůrci nechtěli obměnit, nezbývalo než ji nechat zemřít, neboť své poslání „získat hlavního hrdinu“ naplnila.

7. 3 Možné vylepšení

Grace by si dle mého názoru rozhodně zasloužila vlastní psychologický profil, jenž se neomezuje pouze na lásku k Thomasovi. Takto ihned víme, co od ní čekat a nedokáže diváky ničím překvapit. Navíc je velmi plochá, ačkoli je zde základ pro to, aby mohla být mnohem zajímavější. Rozhodně nevyčerpaný je její potenciál coby tajné agentky. To samo je například pro mě osobně natolik zajímavé, že bych se coby tvůrce seriálu *Peaky Blinders* snažila proniknout více do tohoto Graceina skrytého světa. Díky tomu by vznikl větší tlak na Grace, která musí volit mezi láskou k Thomasovi a loajalitou k zákonu a policii.

Grace by se rovněž neměla do Thomase zamilovat na první pohled. Thomas navíc působí velmi nepřístupně a má dokonce tendenci ji urážet. Grace má o něj ale přesto zájem, což jen naplňuje klišé o ženách pečovatelkách, které zasvěcují své životy ozdravování psychicky narušených

mužů, jimž znovu ukážou krásy života. Grace by si měl Thomas dle mého názoru získat jinak než pouhým pohledem a stejně tak ona jeho. Oba tvoří ústřední romantickou dvojici seriálu, kdy ale bohužel ona v ní má mnohem zanedbatelnější úlohu než divácky atraktivní rozervaný Thomas.

Bez Thomase Grace není ani postavou, ale pouhým typem, je to on, kdo ji doutváří, a i to málo, co o Grace dokážeme říct, je nám zprostředkováno skrz její vztah s Thomase, což je dle mě špatně. Postava Grace by potřebovala větší emancipaci a samostatnost, takto je pouze ve vleku hlavního hrdiny.

9 Závěr

Ve své diplomové práci jsem se rozhodla věnovat fenoménu Mary Sue. Ten v sobě nese označení pro absurdně dokonalé postavy, které často kromě dokonalého vzhledu disponují i zvláštními schopnostmi. Tento pojem vychází z prostředí fanouškovské tvorby zvané fan fiction, ovšem postupně pronikl i do literatury a filmu a začal se používat i tam.

V teoretické části této práce došlo k seznámení se specifickými fanouškovské tvorby a byla zde nastíněna i definice Mary Sue, stejně jako příčiny jejího vzniku. Dále bylo rozvedeno, v čem tkví přílišná dokonalost Mary Sue a proč tato její bezchybnost dokáže „otrávit“ celý příběh. Poté následovalo představení základních dramaturgických rad, aby bylo evidentní, kde u budování Mary Sue nastala chyba. Jelikož tato práce vzniká pod záštitou katedry scenáristiky Filmové a televizní akademie múzických umění, rozhodla jsem se ukázat konkrétní případy postav typu Mary Sue, které se objevují v současné seriálové a televizní tvorbě. Tomu byla podřízena analytická část diplomové práce. V ní byly představeny tři postavy, a to Jon Snow ze Hry o trůny, Rey ze Star Wars: Síla se probouzí a Grace z Peaky Blinders. Následovala charakteristika těchto hrdinek a hrdiny a následně analýza toho, proč bychom tyto postavy mohli zařadit mezi Mary Sue. Poté bylo předloženo možné vylepšení, jež by těmto charakterům mohlo přinést patřičnou hloubku a více je prokreslit.

Tato práce si nekladla za cíl exaktně popsat jednotlivé aspekty Mary Sue postav, ale prakticky poukázat, jak tento specifický žánr můžeme použít při tvorbě scénáře a smýšlení o jednotlivých postavách. Mary Sue nás varuje, na co si dát při vytváření charakterů pozor, aby náš hrdina či hrdinka nebyl jen dokonalým prototypem skutečných lidí, kteří mají vlastní chyby, sny i touhy. Na tom, zda je daná postava Mary Sue či ne, se podílí celá řada faktorů.

Tato práce je pouhým nastíněním problematiky Mary Sue, bylo by jistě přínosné ještě více proniknout do jednotlivých atributů Mary Sue postav, což by posloužilo jako pomůcka pro autory. Ti by se tak mohli ujistit, zda se jejich postava vyvíjí správným směrem a nenese leckdy absurdní vlastnosti „nechutně“ dokonalých Mary Sue postav.

Na závěr bych ještě ráda podotkla, že rozhodně nelze říci, že Mary Sue postavy jsou jen zavrženíhodné a tvoří je pouze nezkušení autoři. Věřím tomu, že každý z nás někdy takovou Mary Sue stvořil. Ať už v hlavě či na papíře, v profesní či amatérské tvorbě. Na tom není rozhodně nic špatného. Milujme naše Mary Sue a užívejme si jejich dokonalost, po níž možná sami toužíme. Až se jich ale nabažíme, zkusme se více zamyslet, zda jejich přílišná krása, akčnost či fakt, že jsou to pouze ony, kdo posunují děj dopředu, nejsou našemu příběhu tak trochu na škodu. Možná tyto postavy dokonce samy touží po troše naší nedokonalosti. Osvobodilo by je to totiž od těch absurdních požadavků, jež na ně jako autoři klademe.

10 Seznam použité literatury a internetových zdrojů

Literatura

ALTMAN, R. Sémanticko-syntaktický přístup k filmovému žánru. *Iluminace*. 1989, 1, s. 17-29. ISSN 0862-397X.

ARISTOTELES. *Poetika*. Oikoymenh, 2008. ISBN 978-80-7298-131-1

COPPA, Francesca. A Brief History of Media Fandom. In K. Hellekson, & K. Busse, *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of Internet: New essays*. Jefferson, N. C.: McFarland, 2006, 352 s. ISBN 978-0-7864-2640-9

CHANDER, Anupam a Madhavi SUNDER. *Everyone's a Superhero: A Cultural Theory of Mary Sue Fan Fiction as Fair Use*. In: *California Law Review* [online]. 2007, 664 s. [cit. 2014-08-27]. Dostupné z: <http://scholarship.law.berkeley.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1228&context=californialawreview>

FIELD, Syd. *The Screenwriter's Workbook: Exercises and Step-by-Step Instructions for Creating a Successful Screenplay, Newly Revised and Updated*. Delta, 2006, 322 s. ISBN 9780385339049.

JENKINS, Henry. *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. 2. vyd. New York, Londýn: NYU Press, 2006, 368 s. ISBN 978-0-8147-4281-5.

JENKINS, Henry. *Textual poachers: television fans and participatory culture*. Londýn: Routledge, 1992, 370 s. ISBN 0-203-37449-5

MCCARDLE, Meredith. *Fanfiction, Fandom, and Fanfare: Whats' All the Fuss?* [online]. Boston: Boston University, 2003, 124 s. [cit. 2017-08-27]. Dostupné z: <http://www.bu.edu/law/central/jd/organizations/journals/scitech/volume92/mccardle.pdf>

PROPP, Vladimír Jakovlevič. *Morfologie pohádky a jiné studie*. Vyd. tohoto souboru 2. Jinočany: H & H, 2008, 344 s. ISBN 9788073190859

ROSS, Dick. Marii je 25 a je půvabná. In: *Cesty ke scénáři*. 2008. Media, 36 s.

THOMPSON, Robert J. Television's Second Golden Age. From Hill Street Blues to E.R. New York:Continuum, 1997, 225 s.

TUSHNET, Rebecca. *Legal Fictions: Copyright, Fan Fiction, and a New Common Law*. Loyola of Los Angeles Entertainment Law Journal, 2004, 211 s.

VERBA, Joan Marie. *Boldly Writing: A Trekker Fan and Zine History, 1967 - 1987* [online]. Minnetonka: FTL Publications, 2003, 273 s. [cit. 2017-08-26]. ISBN 55345-0363.

Internetové zdroje

BOFFEY, Daniel. The truth about boys and books: they read less – and skip pages. In: Guardian [online]. 2016 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/education/2016/oct/22/the-truth-about-boys-and-books-they-read-less-and-skip-pages>

E-vismaior.blog.cz [online]. 2011 [cit. 2014-08-27]. Dostupné z: <http://e-vismaior.blog.cz/1109/povidka-ktera-dala-ve-fan-fiction-vzniknout-pojmu-mary-sue>

MATYSOVÁ, Veronika. Jak přeměnit vaši fan fiction na knížku [online]. [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <https://www.odstartujtesvojiknihu.cz/jak-premenit-vasi-fan-fiction-na-knizku/>

A Fanspeak Dictionary [online] 2010 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <http://expressions.populli.net/dictionary.html>

Belldandy.webnode.cz [online]. 2012 [cit. 2014-08-27]. Dostupné z: <http://belldandy.webnode.cz/news/marena-neboli-mary-sue/>

Bradavický expres. In: Glosy by Modruš & Červuš [online]. 2010 [cit. 2014-08-27]. Dostupné z: <http://modra-cervena.livejournal.com/910.html>

Proč píšu (a sakra ráda) fan fiction!. In: [Http://velvetextasy.blog.cz](http://velvetextasy.blog.cz) [online]. 2011 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <http://velvetextasy.blog.cz/en/1108/proc-pisu-a-sakra-rada-fan-fiction>

Canon. In: Urban Dictionary [online]. 2005 [cit. 2014-08-28]. Dostupné z: <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Canon>

Fifty Shades of Grey' started out as 'Twilight' fan fiction before becoming an international phenomenon [online]. 2015 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <http://www.businessinsider.com/fifty-shades-of-grey-started-out-as-twilight-fan-fiction-2015-2>

Guilty pleasure [online]. 2005 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=guilty%20pleasure>

How Feminist Is Star Wars: The Force Awakens 5 Reasons Star Wars: The Force Awakens Is Not Actually That Feminist [online]. 2016 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <https://www.popsugar.com/entertainment/How-Feminist-Star-Wars-Force-Awakens-39672721>

Mary Sue [online]. [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <http://tvtropes.org/pmwiki/pmwiki.php/Main/MarySue>

Projekt Mary Sue. In: Potterpovídky.cz [online]. 2005 [cit. 2017-08-27]. Dostupné z: <http://www.potterpovidky.cz/web/viewstory.php?sid=15>

Rey is a Mary Sue and a bad character [online]. 2016 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <https://comicvine.gamespot.com/forums/star-wars-episode-vii-the-force-awakens-1765791/re-is-a-mary-sue-and-a-bad-character-1760224/>

Test: Je tvoje postava Mary Sue? [online]. 2010 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <http://useless-fire.blog.cz/1006/test-je-tvoje-postava-mary-sue>

Top 10 Mary Sue Movie Characters [online]. 2015 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <http://www.watchmojo.com/suggest/Top%2010%20Mary%20Sue%20Movie%20Characters>

Sherlocology: THE ULTIMATE GUIDE FOR ANY BBC SHERLOCK FAN [online]. 2015 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: <http://www.sherlockology.com/news/2015/6/3/steven-moffat-fan-fiction-030615>

Why do people hate Grace? [online]. 2016 [cit. 2017-09-06]. Dostupné z: https://www.reddit.com/r/PeakyBlinders/comments/4rbbv8/spoiler_why_do_people_hate_grace/?st=j78yhawl&sh=408d07dc